

"שואלין ודורשין בהלכות הפסח"

שאלות ותשובות לדיון בשולחן הסדר בענין ניסי יציאת מצרים
ושו"ת הלכות אקטואליות לפסח לחוזה"מ וספירת העומר

מרדכי אפרתי

מחנך שישית כולל חוספת

פסח התשע"ז

הקדמה

חודש ניסן הגיע ו"המילחמה בחמץ" התחילה !!!

כבר בימים אלו כולנו עובדים קשה ומנקים ומסלקים כל פיזור של "חמץ" מהבית.

מה כל כך רע ושלילי "בחמץ" ?

יש האומרים "שהחמץ" מסמל את הגאווה בעוד "שהמצה" מסמלת את הענווה. "החמץ" תופח ומתנפח כשם שהאדם הנגוע בגאווה ורדיפת כבוד מנפח ומבליט את עצמו.

מאידך יש האומרים "שהחמץ" מסמל את האמונה שיש כוחות "אחרים" (אותיות: חמירא) במציאות שהרי "החמץ" מכיל רק קמח ומים ממש כמו "המצה" אבל הוא מתנפח ונותן להבין שכאילו יש בו חומרים אחרים ונוספים וזה סמל לאדם שחושב שיש כוחות אחרים (הבוס, הרופא, השופט, המינוס בבנק.....) מלבד אלוקים במציאות והוא נותן להם ערך וחושש מפניהם בעוד "שהמצה" נראית בדיוק לפי מה שהיא מכילה והיא מראה שיש רק אחד במציאות – רק אלוקים ורק אליו צריך לפנות ואח"כ לפעול במציאות.

למרות כל האמור לעיל אפשר לראות "בחמץ" נקודה נוספת כדלהלן.

המילה "חמץ" מזכירה לנו את המילה "החמצה" ואילו המילה "מצה" מזכירה לנו את המילה "מיצוי".

להרגיש "החמצה" פה ושם זו תכונה טיבעית ואולי אפילו מתבקשת אבל יש שמרגישים "החמצה" כל הזמן ובכל דבר ומציאות ותמיד אומרים לעצמם משפטים כמו:

יכולתי להיות בתפקיד ובמעמד כזה וכזה "והחמצתי" את זה.

יכולתי להינשא לבת / בן זוג כזה וכזה "והחמצתי" את זה.

יכולתי לגדל ילדים בצורה כזו וכזו "והחמצתי" את זה.

יכולתי לגור במקום מסוים "והחמצתי" את זה.

יכולתי... והחמצתי יכולתי..... והחמצתי יכולתי..... והחמצתי.

הרגשת "החמצה" התמידית בכל דבר ובכל מצב נובעת מחוסר הפנמה אמיתית ושלימה של האמונה שיש בורא ומנהיג ואדון לעולם האומרת שאם אתה, את "במקום" או "במצב" מסוים הרי ששם באמת עליך להיות ושם נמצאת בדיוק השליחות והתפקיד שלך ולא במקום האידיאלי האחר שחלמת עליו.

רק למי שיש אמונה כזו חיינו הופכים מתחושת "החמצה" לתחושת "מיצוי" (מצה).

האמונה האמיתית מביאה אותך ל "מיצוי" המציאות והמצב שאתה חי ואתה חווה.

ההבנה שכאן אתה צריך להיות ולא שם גורמת לחיות את התפקיד, את המקום את המצב וכד' ולמצות ממנה את כל מה שאפשר.

הרגשת "החמצה" היא למעשה סוג של שיעבוד ועבדות כיוון שבבסיסה נמצאת התפיסה שאני נמצא במציאות ובמצב שאינני צריך להיות בו (בדיוק כמו הרגשה של אסיר) ומאידך הרגשת "המיצוי" היא למעשה החירות כיוון שהיא מבוססת על האמונה שאני נמצא היכן שבורא העולם החליט שטוב שאהיה ושאני צריך להיות.

מרדכי אפרתי

אודה על הערות לדוא"ל efratis@neto.net.il או בטל' 0525219169

(כל הזכויות שמורות למחבר מרדכי אפרתי)

מה בחוברת ?

תודות לבורא עולם, זכיתי ללקט ולסכם ולערוך מתוך סיפרי גדולים בהלכה (הרב יוסף, הרב אליהו, הרב מלמד, הרב רימון ועוד) חוברת זו אשר מטרתה להביאנו לליל הסדר ולחג הפסח מוכנים ומצוידים בידע והבנה לאחר שסקרנו את עיקרי "העדות החוקים והמשפטים" של חג הפסח, ליל הסדר, חול המועד וספירת העומר. בעזרת ד' הרחבתי והוספתי במהדורה זו (השישית במספר) פרק שלם העוסק במוצרי המזון הטעונים שריפה או מכירה או שאפשר להשאירם בבית ועוד מידע נחוץ נוסף

החוברת בנויה מהפרקים כדלהלן:

פרק א: מה מוכרים, מה מצניעים ומה שורפים (טבלת מוצרי אכילה ועוד ע"פ א"ב)

תרשים קערת הסדר – שיטות ומינהגים בסידור קערת הסדר

פרק ב: "מה נשאל ומה נספר" שו"ת בהגדה ובניסי יציאת מצרים לליל הסדר

כידוע, המצוה העיקרית בליל הסדר היא "והגדת לבנך". בפרק זה זיכני הקב"ה לרכז ולנסח 66 שאלות ותשובות (מתומצות) מתוך ההגדה וניסי יציאת מצרים כך שאפשר באמצעותם לקיים בקלות יחסית את סיפור ניסי יציאת מצרים, להציג שאלות אטרקטיביות ולהציע תשובות מענינות שאפשר לפתח אותן ולקיים עליהן דיון סביב שולחן הסדר ובכך להחדיר בלב השומעים אמונה בד' והכרה בגדולתו.

פרק ג: "כשר לפסח" שו"ת בעניני הכשרת כלים, חמץ ומצה, בדיקת חמץ, ערב פסח

בפרק זה מוצגים דרכי ההכשרה של כלים שונים במטבח המודרני ומגוון שאלות ותשובות (72 במספר) החל מבדיקת חמץ, חמץ ומצה, השבתת חמץ, תרופות ומוצרי קוסמטיקה בפסח, כלים חד פעמיים לליל הסדר, דיני ערב פסח ועוד שאלות ותשובות אקטואליות ביותר.

פרק ד: "איך עושים סדר" שו"ת ועיון בהלכות המיוחדות של ליל הסדר ומקורן

לא קל לעשות סדר. בפרק זה ערכתי בע"ה 44 שו"ת העוסקים כמעט בכל הלכה ושלב של ליל הסדר ושל כל מצווה שיש לקיים בלילה זה, כל זה מתוך הסברים והעמקה ועיון

"בבהילו" – עוד מינהג של "מנשקי קמיעות ומזוזות" ???

פרק ה: "ושמחת בחגך" "וספרתם לכם" שו"ת בהלכות חול המועד וספירת העומר

חג הפסח טומן בחובו הלכות רבות בענין חול המועד וכן בענין ספירת העומר המתחיל בו. פרק זה עוסק בשאלות על האסור והמותר בחול המועד, על ההנהגה המיוחדת של ימי הספירה ועל קיום נכון של מצות ספירת העומר והמותר והאסור בימי הספירה.

פרק ו: "ברכת האילנות" הלכות ברכת האילנות, הברכה ונוסח תפילה מיוחד

פרק ז: תקציר היסטורי של הארועים בשיעבוד וגאולת מצרים.

פרק ח: זמני חג הפסח, אכילת חמץ, שריפת חמץ, אכילת אפיקומן ועוד.

החוברת לעילוי נישמות

שמואל בן זאב.

צבי בן יעקב, שרה בת יעקב, צבי בן ראובן.

הרב שמעון בן שמחה, רבקה בת שבע, שמואל בן איסר ישראל הכהן, מאשה מרים בת יצחק אריה לייב, הרב שמחה בן אפרים, יפה בת שמעון, ליאת בת אהרן.

אברהם ברכה בן אירנה, שלום סרוסי בן חנה, חנה מינק בת מנחם יוסף מארטיין.

פרק א: מה מוכרים? מה מצניעים? מה שורפים?

(הטבלה ע"פ מכון התורה והארץ)

שם המוצר	מה לעשות בו?	הסבר
אבקת אפייה	למכור.	בדרך כלל אין בה בעיית חמץ, כיוון שהיא עשויה מעמילן תירס, אך יש גם אבקות אפייה שעשויות מעמילן חיטה. לכן, ראוי למוכרן, אך ודאי שלא לבערן.
אבקת מרק	למכור.	בחלק מאבקות המרק מעורב קמח, אך שיעורו אינו עולה על שיעור כזית, ואיסורו רק מדרבנן.
אבקת סוכר	להצניע.	אינה מכילה חמץ.
אורז	אשכנזים: להצניע.	אורז הוא קטניות ולא חמץ. לדעת הסוברים שאין להחמיר באכילת קטניות, יש לרכוש אורז עם תווית 'כשר לפסח', משום שלפעמים האורז נארז בטחנות ובבתי אריזה של קמחים או סולת.
אורז שחור (נקרא גם: אורז פרא)	אשכנזים: להצניע.	קטניות.
אטריות	ראוי לבער.	חמץ גמור.
אינסטנט פודינג	למכור.	עלול להכיל עמילן חיטה ותמציות שמופקות מחמץ.
במבה	להצניע.	קטניות. אין בה חמץ.
בורגול	ראוי לבער.	חמץ גמור.
בצק סוכר	למכור.	ייתכן שיהיו בו קטניות אם משתמשים ב'קורן סירופ', וייתכן שיהיה בו חמץ גמור אם משתמשים בגלוקוזה.
בשר צמחי	למכור.	עלול להכיל קמח חיטה וגלוטן.
גביעי גלידה	ראוי לבער.	חמץ גמור.
ג'לי	למכור.	יכול להכיל מלח לימון, וייתכן שהוא יוצר מעמילן חיטה.
גלידות	גלידות שמכילות עוגיות וכדומה - ראוי לבערן. גלידות שאינן מכילות עוגיות - יש למוכרן.	בגלידות יש מלח לימון, וייתכן שהוא הופק מחמץ. גם בתמציות טעם שהוכנסו לגלידה יש לעתים אלכוהול שהופק מחמץ.
גרנולה	ראוי לבער.	חמץ גמור.
גרעינים ופיצוחים	לא קלויים - להצניע קלויים - למכור.	בדרך כלל הקלייה נעשית בתערובת של מים וקמח תפוחי אדמה, ולעתים משתמשים בקמח חיטה. כיוון שמדובר בספק, ניתן לכתחילה לסמוך על המכירה, גם למחמירים שלא למכור חמץ גמור.
גריסים	למכור.	בתהליך ההכנה יש חשש למגע עם מים. גריסים בהשגחת 'העדה החרדית' אינם נרחצים במים.
דאודורנט	מותר לשימוש בפסח (גם בלא הכשר).	גם אם מעורב בו חמץ, הוא אינו ראוי למאכל כלב.
דבש	להצניע.	אינו מכיל חמץ. בכל מקרה, אין להשתמש בפסח בלא הכשר, משום שהרשת שעליה בונות הדבורים את חלות הדבש יכולה להכיל חמץ, שכן היא משוחזרת מדונג משומש שמעורבת בו פסולת רבה.
דגים טריים	כשרים לפסח.	
דגים קפואים	להצניע.	לספיגת המים בדג משתמשים בדרך כלל בסודיום פוספט, ואין בו בעיה. לעתים מוסיפים להם עמילנים, אך אין זו מציאות שכיחה.
שימורי גפילטע-פיש, רולדות קפואות של גפילטע-פיש	אם כתוב על המוצר שהוא מכיל קמח - ראוי לבער.	לפעמים שימורי גפילטע-פיש מכילים קמח חיטה, אך פעמים רבות הם מכילים קמח תפוחי אדמה, והם אינם חמץ כלל.
דייסת קורנפלור	ראוי למכור.	בדרך כלל אינה מכילה חמץ; לעתים נדירות יכולה להכיל גם עמילן חיטה.
ויטמינים	למכור.	בכל סוגי הוויטמינים ייתכן שיש חמץ גמור.
ויסקי	ראוי לבער. במקום הפסד מרובה, ניתן להקל ולמכור.	עשוי מחמץ גמור.
חומץ סינטטי	להצניע.	אינו מכיל חמץ.
חומצת לימון	למכור.	ייתכן שהופקה מחמץ.
חד-פעמי: מפות ניילון, ניירות פרגמנט לאפייה,	מותר להשתמש בפסח.	אין בהם חמץ.

שם המוצר	מה לעשות בו?	הסבר
מנג'טים, ניירות עטיפה למדפים		
חומץ	למכור.	לפעמים מיוצר בלא חשש חמץ כלל, ולפעמים מיוצר בתהליך תסיסה עם חומרים שיש בהם חשש חמץ.
חומצת לימון	למכור.	מיוצרת על בסיס תסיסת סוכרים, והיא עלולה להיות מופקת מקטניות או מחמץ.
חיטה	למכור.	פעמים רבות גרעיני החיטה נרחצים או מושרים במים. חיטה בהשגחת 'העדה החרדית' אינה נרחצת במים.
חלווה	למכור.	חלווה בהשגחת 'העדה החרדית' אינה חמץ בדרך כלל אלא קטניות. בחלווה ללא סוכר יש תוספת סורביטל, ויש בו חשש חמץ.
חמאת בוטנים	למכור.	בדרך כלל מוסיפים לה אחוז קטן של אמולסיפייר ומוצר עמילן, ויש בהם חשש חמץ.
חרדל	למכור.	מכיל סובין (קליפת הדגן). בדרך כלל הוא מכיל עמילנים בתור מייצבים, וייתכן שהם הופקו מחיטה. ובכל מקרה, אין בקופסה כזית דגן.
חומרי ניקיון	מותרים לשימוש בפסח.	בדרך כלל אין בהם חמץ, וגם אם יש - אין הוא ראוי למאכל כלב.
טחינה	אשכנזים : להצניע.	הטחינה עשויה משומשום טחון. השומשום הוא קטנית ולא חמץ.
יין מתוצרת הארץ	להצניע.	אינו מכיל חמץ.
כוסמת	להצניע.	אינה חמץ אלא קטנית. רבים מתבלבלים בין מה שקרוי היום 'כוסמין' – מחמשת מיני דגן - ובין מה שקרוי 'כוסמת' - קטנית.
כלים חד-פעמיים מפלסטיק	מותר להשתמש בפסח.	אינם מכילים חמץ.
כלים חד-פעמיים מקרטון או מנייר	יש מחמירים שלא להשתמש, אם אין עליהם הכשר לפסח.	בתהליך ייצורם משתמשים בעמילן. בדרך כלל העמילן הוא עמילן תירס, אך ייתכן שישתמשו גם בעמילן חיטה. יש פוסקים שמקלים גם כאשר ידוע בוודאות שמדובר בעמילן חיטה. לדעת הרב לבנון והרב אריאל כנראה שכשר להשתמש בהם באופן כזה, אך לא למהדרין.
כמון	למכור.	יש סבירות גבוהה שמעורב בו חמץ.
מטרנה חלבית	למכור.	מכילה חמץ.
מטרנה צמחית	למכור.	מכילה חמץ.
מיונז	למכור.	מכיל חרדל.
מיץ לימון	למכור.	יש מיץ לימון שמעורב בו מלח לימון, וייתכן שהוא הופק מחמץ.
ליקר	למכור.	יכול להכיל אלכוהול ומייצבים שהופקו מחמץ.
מזון לבעלי חיים	למכור.	ברובם יש חמץ גמור.
מים	כשרים לפסח.	
מסטיקים	למכור.	בדרך כלל יש בהם חמץ גמור (ויטמין C, גלוקוזה).
מרגרינה בלא טעם	אשכנזים : להצניע.	מכילה קטניות.
מרגרינה בטעמים	למכור.	מכילה תמציות שייתכן שהופקו מחמץ.
משקאות קלים דיאט	להצניע.	יש בהם ממתיק מלאכותי שנקרא 'אספרטיים', והוא מופק מקטניות.
משקאות חריפים	ויסקי, בירה, וודקה – חמץ גמור, וראוי לבערם. משקאות חריפים אחרים – יש למכור.	המשקאות החריפים האחרים מכילים תמציות ואלכוהול, וייתכן שהם הופקו מחמץ. וודקה בהשגחת 'העדה החרדית' אינה מכילה חמץ.
נייר כסף, תבניות אלומיניום וכדומה	אינם צריכים הכשר מיוחד לפסח.	צריכים הכשר לכל השנה, משום שבייצור האלומיניום משתמשים בשמן, ולפעמים משתמשים בשמן TALLOW, שמן מן החי שאינו כשר.
סוכר	להצניע.	אינו מכיל חמץ. בייצור הסוכר מסלק סוכר (מתוצרת אירופה), יצרנים רבים משתמשים בחומר שמכיל קטניות.
סוכר וניל	למכור.	לפעמים יש בו עמילן, ותמצית הונויל עלולה להכיל אלכוהול שהופק מחמץ.
סוכריות וממתקים אחרים שמכילים סוכריות	למכור.	מעורבים בהם דקסטרוזה או מלטו דקסטרין, ולפעמים ממתיק נוזלי שמכיל סורביטל, ועלול להיות בהם קטניות או חמץ גמור.
סולת	למכור.	יש חשש שעירבו מים בתהליך הייצור.
סילאן	למכור.	עלול להכיל תמציות ועמילנים שמופקים מחמץ. בסילאן טבעי אין בעיה, אבל בסילאן שמיוצר בארץ מערבים פעמים רבות תמציות ועמילנים.
סימילאק אדוונס	למכור.	יש בו חמץ גמור.

שם המוצר	מה לעשות בו?	הסבר
סימילאק חלבי	למכור.	מכיל חמץ.
סימילאק צמחי	למכור.	מכיל חמץ.
סרדינים	להצניע.	קטניות או חשש לקטניות.
עדשים	אשכנזים : להצניע.	קטניות.
עופות לא מעובדים	להצניע.	כיוון שהעוף ניזון מתערובת חמץ, יש חשש רחוק מאוד שיימצא בו חמץ.
פודינג	למכור.	עלול להכיל עמילן חיטה ותמציות שמופקות מחמץ.
פיצוחים	למכור.	פעמים רבות מעורב קמח במלח. בפיצוחים בהשגחת 'העדה החרדית' מעורב קמח תפוחי אדמה, למעט בוטנים אמריקאיים.
פירות יבשים	למכור.	יש שמשתמשים בעמילנים לספיגת לחות בתהליך הייצור, ויש שמוסיפים תמציות בפירות יבשים מסוכרים יש תמציות, והחשש שיהיה בהן חמץ גבוה יותר. בכל מקרה, אפשר לסמוך על המכירה.
פצפוצי אורז	למכור.	עלולים להכיל גם תערובת מחמשת מיני דגן.
פריכיות אורז	אם יש רק אורז, בלי תוספת של תערובת מחמשת מיני דגן, יש להצניע.	בפרסום של 'העדה החרדית' נכתב שיש בהן חשש חמץ, ולכן המחמיר למכור אותן תבוא עליו ברכה.
פריכיות מחמשת מיני דגן	ראוי לבער.	בתהליך הייצור נוצר מגע עם מים.
צ'יפס טבעי	להצניע.	אינו מכיל חמץ.
צ'יקו	להצניע.	אינו מכיל חמץ. בפרסום של 'העדה החרדית' נכתב שיש בו חשש חמץ, ולכן המחמיר למכור תבוא עליו ברכה.
קווקר	ראוי לבער.	חמץ. משתמשים במים כדי לרכך את הגרגיר לפני רידודו.
קופסאות שימורים	למכור.	רוב קופסאות השימורים מכילות מלח לימון ותמציות טעם. יש קופסאות שמכילות חומץ, והוא עלול להיות מיוצר מחמץ.
קורנפלור	להצניע.	קטניות.
קורנפלקס	ראוי לבער	מכיל לתת שעורה. (קורנפלקס של חברת D&B אינו מכיל חמץ)
קטשופ	למכור.	מכיל חומץ ותמציות שעלולות להכיל חמץ.
קטניות	אשכנזים : להצניע.	
קינואה	אשכנזים : להצניע. ספרדים : מותר לאוכלה.	יש אומרים שצמח הקינואה הוא סוג של קטנית.
קמח לבן וקמח מלא	למכור.	הותזו על החיטה מים. היא אינה עוברת השריה, ואין ניכרים בה סימני חימוץ.
קפה טהור (נמס, שחור)	להצניע.	אינו מכיל חמץ.
קפה בטעמים (וניל, מקופלת וכדומה)	למכור.	מכיל תמציות טעם.
קקאו טהור	להצניע.	אינו מכיל חמץ.
רוטב סויה	למכור.	לפעמים יש בו גלוטן, אך אין כזית דגן בכל התערובת. הערה : ברטב סויה אמתי משתמשים בחיטה, ולכן הוא חמץ גמור וראוי לבערו.
רום	למכור.	מכיל תמציות שמופקות מחמץ.
ריבה	למכור.	מכילה תמציות, עמילנים וחומרים אחרים, והם עלולים להיות חמץ.
ריץ'	להצניע.	אינו מכיל חמץ אלא קטניות.
שוקולד (בלא תוספת עוגיות וכדומה)	למכור.	עלול להכיל תמציות שמופקות מחמץ.
אבקה להכנת שוקו	למכור.	מכילה תמציות, ולפעמים גם עמילנים שמופקים מחמץ.
שמרים	למכור.	שמרים הם פטריות חד-תאיות, והן אינן חמץ, אך לעתים קרובות יש בשמרים גם מלח לימון שפעמים מופק מחמץ, ולעתים גם אלכוהול.
שמן קנולה	להצניע.	נעשה מזרעי לפתית, שהם קטניות. יש פוסקים אשכנזיים שסוברים ששמן קנולה אינו 'קטניות', ולמעשה כל אחד ישאל את רבו.
שלווה	למכור.	בתהליך הייצור בדרך כלל אין מעורבים מים, אך לפעמים מוסיפים מים, כדי לזרז את ההתנפחות.

שם המוצר	מה לעשות בו?	הסבר
שקדי מרק	ראוי לבער.	חמץ גמור.
תבלינים	למכור.	יש תבלינים שהם קטניות בלבד, ויש תבלינים שמעורבת בהם חיטה באקראי או בכוונה.
תמצית טעם	למכור.	בייצור תמצית משתמשים בדרך כלל באלכוהול, והוא עלול להיות מופק מחמץ.
תה	תה רגיל - יש להצניע. תה בטעמים - יש למכור.	תה בטעמים מכיל תמציות, והן עלולות להיות מופקות מחמץ.
תמצית וניל	למכור.	מכילה תמציות, והן עלולות להכיל חמץ.
תרופות	למכור.	יש תרופות שמכילות חמץ גמור, ולכן ראוי למוכרן.

קערת הסדר לדעת האר"י והמנהג הנפוץ (הסידור לפי סדר הספירות).

ג' מצות

זרוע	ביצה
מרור	
חרוסת	כרפס
חזרת	

סידור קערת הסדר לדעת הרמ"א (הסידור לפי הכלל "אין מעבירין על המצוות" כל הקודם לאכילה ממוקם קודם).

ג' מצות

זרוע	ביצה
מרור	חרוסת
כרפס	חומץ

סידור קערת הסדר לדעת הגר"א

מרור	חרוסת
ב' מצות	
זרוע	ביצה

פרק ב'

"כאן הבן שואל" : שאלות ותשובות לליל הסדר בהגדה ובניסי יציאת מצרים

מס'י	השאלה	התשובה
1	"הא לחמא עניא (מצה) די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" – הרי את המצה אכלו כאשר יצאו ממצרים והבצק על שיכמם ואיך נאמר כאן שאכלו מצה בארץ מצרים?	1. גם כאשר בניי היו עדיין במצרים הם אכלו מצות כיוון שהמצרים העדיפו לתת לעבדים היהודים מצות אשר מתעכלות לאט ובכך לחסוך אוכל 2. כן אכלו מצות בהיותם במצרים שנא' "ואכלו את הבשר בלילה זה צלי אש ומצות" (לדעת הרמב"ן בניי אפו במצרים דווקא מצות בגלל הציווי "שאור לא ימצא בבתיכם" ורצו לאפות בביתם את המצות אבל נאלצו לאפות בדרך כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה ולאפות בבית, וגם בדרך מיהרו לאפותו טרם יחמיץ)
2	אילו שתי מילים יוצאות דופן בכל הקטע של "לחמא עניא" ומדוע לדעתך יצאו מהכלל?	כל הקטע הוא בארמית ורק המלים "לשנה הבאה" הן בעברית כיוון שחז"ל ידעו שהגויים מבינים ארמית ואם ישמעו שיהודים הגרים איתם מתכננים ללכת בשנה הבאה לא"י הן יזיקו להם לכן אומרים בעברית כדי שהגויים לא יבינו.
3	הילד שואל 4 שאלות "מה נשתנה" ואנו עונים לו "עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאונו ד' אלוקינו" – כיצד עונה תשובה זו על השאלה?	למעשה אין כאן 4 שאלות אלא שאלה אחת והיא "מדוע בלילה זה אנו עושים דבר והיפוכו שהרי מצד אחד אנו מראים סימני עבדות, מצה ומרור (המצה מסמלת עוני כיוון שהיא דקה ולא עשירה כמו הלחם וגם משום שכרגע, אחרי "יחץ" – היא חצויה ושבורה כליבו של העני שתמיד מרגיש אי ודאות במזונותיו שאמורות להיות מושלמות כמו החצי השואף לשלם) ומצד שני סימני חירות (מסובין ומטבילין)" ? לכן התשובה היא שאכן כך קרה במציאות ההיסטורית בתחילה היינו עבדים ואז קרה נס והכל התהפך ויצאנו לחירות וכדי לזכור מהפך זה אנו עושים דבר והיפוכו
4	"ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו וכו' משועבדים היינו לפרעה" אלא נאמר "משועבדים לפרעה" כלומר נכון שלא היינו נשארם עבדים למצרים שהרי המצרים כבר אינם וחלפו מן העולם אבל היינו נשארם עבדים במנטליות, באופי, בהרגשה הפנימית שלנו וממשיכים בחוסר תעוזה ויוזמה ביאוש וחרדה מכל עלה נידף וע"י יציאת מצרים ומתן תורה אופי זה הסתלק מאיתנו ועל כך אנו מודים לקב"ה. (הוכחה: למרות שישראל ראו כל המכות, הם רעדו מפחד כאשר ראו את המצרים רודפים אחריהם זאת מאחר ועדיין נשארו עבדים במנטליות שלהם ורק כאשר קיבלו את עולו של ד' במתן תורה השתחררו מרגשי העבדות הזו)	לא נאמר " ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו וכו' משועבדים היינו לפרעה" אלא נאמר "משועבדים לפרעה" כלומר נכון שלא היינו נשארם עבדים למצרים שהרי המצרים כבר אינם וחלפו מן העולם אבל היינו נשארם עבדים במנטליות, באופי, בהרגשה הפנימית שלנו וממשיכים בחוסר תעוזה ויוזמה ביאוש וחרדה מכל עלה נידף וע"י יציאת מצרים ומתן תורה אופי זה הסתלק מאיתנו ועל כך אנו מודים לקב"ה. (הוכחה: למרות שישראל ראו כל המכות, הם רעדו מפחד כאשר ראו את המצרים רודפים אחריהם זאת מאחר ועדיין נשארו עבדים במנטליות שלהם ורק כאשר קיבלו את עולו של ד' במתן תורה השתחררו מרגשי העבדות הזו)
	"בכל דור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" איך אפשר לומר זאת הרי כיום כולנו בני חורין ?	גם כיום העבדות שולטת בנו, אחד עבד לתאוותיו, שני עבד לכספו וממונו, שלישי עבד לכבוד וגאווה, חמישי עבד לפחדים וחרדות, שישי עבד להרגלים כפיתיות ושיגרה (ר' משה מקאברין אומר שעל העבדות להרגלים אומר הקב"ה למשה "של נעליך מעל רגלך" – הפסק את נעילת הרגילות שלך ואם תעשה זאת פתאום תראה ש "המקום שאתה עומד עליו אדמת קודש הוא", שום דבר אינו שיגרתי ורגיל בהכל יש קדושה) ולפי הרב קוק העבדות גם כיום היא כאשר האדם אנוי נאמן לעצמות הפנימית שלו שהיא טהורה וזכה אלא מושפע מדברים אחרים שהם אינם חלק מנישמתו האמיתית
5	"מעשה ברבי אליעזר ורבי יהשע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין". מדוע מספרים דווקא על חכמים אלו עליהם וכי חכמים אחרים לא היו מספרים בהגדה כל הלילה?	1. כיוון שהם היו גדולי הדור ואנו רוצים להראות שאפילו גדולים כמוהם סיפרו ביציאת מצרים למרות שידעו את כל הפירושים והסיפורים וגם למרות שהיו בלי תלמידים לספר להם 2. רבי אליעזר ורבי אלעזר ב"ע ורבי טרפון היו כהנים, רבי יהשע היה לוי ורבי עקיבא היה בן גרים. הכהנים הלויים והגרים לא היו עבדים במצרים ולכן יכולנו לחשוב שדווקא חכמים אלו לא יקפידו בסיפור ההגדה שהרי אבותם לא היו בשיעבוד לכן נבחרו דווקא הם להראות שלמרות אי השיעבוד של אבות אבותיהם הם כן סיפרו בניסי יציאת מצרים כל הלילה

<p>6 התורה כותבת "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיידך", בפסוק זה יש ייתור שהרי היה יכול להיות כתוב "כל חיידך"?</p>	<p>בן זומא סובר שמהמילים "ימי חיידך" מלמדת אותנו התורה שיש לקרוא את פרשת ציצית בק"ש (דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית וכו') שמוזכר בה יציאת מצרים (אני ד'... אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים) בק"ש של בוקר ומהמילה "כל ימי חיידך" אנו למדים שיש לקרוא פרשת ציצית (שבה מוזכרת יצא"מ) גם בק"ש של לילה למרות שלילה לאו זמן ציצית הוא.</p> <p>מאידך חכמים סוברים שמהמילים "ימי חיידך" לומדים שניזכור את ניסי יצא"מ במהלך כל הדורות ומהמילה "כל ימי חיידך" לומדים שניזכור את יצא"מ גם בימות המשיח, זאת למרות שניסי ימות המשיח יאפילו ניסי יצא"מ ויהיו לאין ערוך גדולים מהם עדיין נזכור את יצא"מ (לכן ענין זה מוזכר בהגדה להראות את חשיבות ניסי יצא"מ שייזכרו גם לעתיד לבוא).</p>
<p>7 "כנגד 4 בנים" מדוע "בנים" ולא "אנשים" ?</p>	<p>ללמדנו שגם הרשע עדיין נקרא "בן" והקב"ה עדיין אוהב אותו כמו בן אבל שונא את מעשיו הרעים (גם אנו אוהבים את הנקודה הסגולית של כל יהודי ואפילו רשע אבל שונאים את הנקודה הבחירתית הרעה)</p>
<p>8 הרשע אומר "מה העבודה הזאת לכם" ואנו אומרים "אילו היה (הרשע במצרים) לא היה נגאל" מה הקשר ומדוע ?</p>	<p>לעם ישראל לא היו זכויות כדי שהקב"ה יגאלם ממצרים ("ואת ערום ועריה") ולכן הקב"ה נתן להם שתי מצוות דם פסח ודם מילה ("בדמך חיי בדמך חיידך") ובגלל מצוות מעשיות אלו נגאלו. הרשע אומר "מה העבודה" כלומר למה לקיים מצוות מעשיות מספיק להאמין בלב ולכן אם היה במצרים הוא לא היה מקיים פסח ומילה שהרי לדעתו העיקר הלב ואין חשיבות למעשה המצוות וכך לא היו לו זכויות כדי להיגאל</p>
<p>9 הגמרא אומרת שבהגדה יש להתחיל בגנות ולסיים בשבח, מהי הגנות ?</p>	<p>אביי אומר כי הגנות היא "מתחילה היו עובדי ע"ז אבותינו" ורבא אומר כי הגנות היא "עבדים היינו לפרעה במצרים" אביי מתייחס לגנות הרוחנית ורבא לגנות הגשמית. מזכירים את הגנות להודות כיצד הגענו ממקום שפל כזה למקום כה גבוה – עם ד' וללמדנו שכל יהודי יכול לצאת מכל מצב נמוך לגאולה וישועה. רבינו חננאל כותב "והאידינא עבדינן כתררויהו" כלומר אנו פוסקים כשניהם ואומרים את שני הקטעים הנ"ל.</p>
<p>10 "ארמי אובד אבי וירד מצרימה" על מי מדובר ?</p>	<p>א"ע: ארמי אובד, היה אבי יעקב (שהיה כביכול אבוד בארם אצל לבן) רש"י: ארמי אובד היה לבן שרצה לאבד את אבי יעקב כל הזמן</p>
<p>11 "שהקב"ה חישב את הקץ" איזה חישוב וחשבון היה כאן לחשב ?</p>	<p>בניי היו צריכים לעבוד במצרים 400 שנה אבל בפועל עבדו רק 210 שנים (בגימטריא "רדו" שמה). כדי לקצר מ 400 ל 210 הקב"ה הכביד עליהם את השיעבוד וכך חישב את ה "קץ" שהרי המילה "קץ" היא בגימטריא 190 והיא בדיוק ההפרש בין 400 ל 210 (וכן "פקוד יפקוד" אם נפקוד – נחסר מ 400 את "פקוד" (190) נקבל 210)</p>
<p>12 אם הקב"ה קבע כבר בברית בין הבתרים שעם ישראל יהיה עבד (ועבדום ועינו אותם) מדוע העניש את המצרים ?</p>	<p>1. הוא גזר "ועבדום ועינו אותם" ואילו המצרים הפריזו ורצו להשמיד ולהרוג ולא רק לשעבד כמו שהקב"ה גזר 2. הקב"ה לא גזר שהמצרים יהיו אלו שישעבדו (אלא באופן כללי- בארץ לא להם) והמצרים היו אלו "שהתנדבו" לעשות זאת</p>
<p>13 "והיא שעמדה לאבותינו ולנו" מי זאת "היא" ? ("מצילנו מידם" האם לא מספיק לומר "והקב"ה מצילנו")</p>	<p>"היא" זו ההבטחה שהבטיח לאברהם בברית בין הבתרים "וגם את אשר יעבודו דן אנוכי" שכל הקמים עלינו הקב"ה דן אותם ומצילנו מידם ("מידם" – דוקא עיי' "ידם" לדוגמא פרעה רוצה להרוג את מושיען של ישראל אבל הוא בעצמו מגדל אותו בתוך ביתו, הישועה דוקא מידו של פרעה)</p>
<p>14 "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו" האם זה נכון? הרי היו דורות שלא עמדו לכלותינו (ותשקוט הארץ 40 שנה) ? ומה הקשר לקטע הצמוד "צא ולמד מה בקש לבן הארמי" ?</p>	<p>גם בתקופות שנראה שלא רוצים לכלותינו, זה רק על פני השטח אבל מתחת לפני השטח זוממים תמיד לכלותינו וההוכחה: לבן. שהרי לכאורה כאשר יעקב נשא את בנות לבן ונולדו לו ילדים נראה שלבן לא מזיק לו אבל לאחר מכן התברר שזה היה רק על פני השטח אבל מתחת לפני השטח חשב לבן להזיק (ובעומק: עם ישראל הוא הלב של כל האומות וכשם שהלב הוא זה שסובל מכל בעיה בכל איבר שבגוף כך אנו סובלים מכל "הפרעה" שמתגלית באישיות של מנהיגי אומות העולם)</p>
<p>15 "ויהי שם לגוי גדול ועצום" – שהיו יולדות שישה בכרס אחד. מנין ידעו זאת חז"ל ?</p>	<p>1. משום שנא' "ובניי" (1 פרו 2) וישרצו (3) וירבו (4) ויעצמו (5) במאד (6) מאד" כלומר 6 מילים (כולן ילדו 6 בכרס אחת ולא בודדות כמו היום) 2. המצרים העבידו את ישראל 6 ימים בשבוע ולכן ילדו 6 בכרס אחד כיוון שכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ</p>

<p>1. לפני שפרעה גזר גזירות שמד על היהודים הוא היה חייב להצדיק את עצמו (אחרת גם המיזרים היו מתנגדים להשמיד ילדים קטנים) ולכן הוא פירסם והעליל על ישראל כל מיני דיבות שוא שמדובר באנשים רעים ושליילים ולכן יש הצדקה לחסלם. כלומר הפך אותנו לרעים (וירעו אותנו). אגב, כך פעלו גם הנאצים ימ"ש בתעמולה שעשו לפני ההשמדה.</p> <p>2. אם אנו מתנהגים בצורה רעה זו לא תכונה יהודית אלא זו השפעה מהגויים בגלות ובמצרים בכלל, כך שמי שהפך אותנו לרעים הם המיזרים (וירעו אותנו) ועל זה נאמר "אל תיראוני שאני שחרורת שזפתני השמש" כלומר איננו שחורים מחטא אלא מכך שהשמש "הגויים" השחירו אותנו ע"י השפעתם הרעה עלינו במהלך שנות הגלות</p>	<p>16 מדוע נא' "וירעו אותנו המזרים", הרי יותר מתאים "וירעו לנו" ?</p>
<p>לפעמים אדם מתפלל ומבקש מדי' והוא חושב שאם בקשתו תתגשם הבעיה שלו תיפטר אבל יתכן שהבעיה היא בכלל במשהו אחר והוא לא מודע לזה ולכן נכון שעם ישראל זעק והתפלל לצאת ממצרים אבל ד' ראה את "העונני" – ראה שהבעיה היא אינה השיעבוד הפיזי בלבד אלא המצב הרוחני והנפשי (ענינו) הירוד של ישראל וזה שורש הבעיה</p>	<p>17 "וישמע ד' את קולנו וירא את ענינו" אם כבר שמע את קולנו מדוע היה גם צריך לראות את ענינו ?</p>
<p>1. לעם ישראל 2. למשה 3. למושיען של ישראל – הקב"ה. כיצד? המיזרים ידעו שהקב"ה מעניש מידה כנגד מידה ולכן חיפשו משהו שהקב"ה כביכול לא יוכל להעניש בו ומצאו שד' נישבע שלא יביא מבול לעולם ולכן השליכו ילדים למים ליאור וכך כביכול ד' לא יענישם אבל לא ידעו שאכן ד' נשבע שלא יהיה מבול על כל העולם אבל על מדינה אחת לא נשבע שלא יביא.</p>	<p>18 המיזרים אמרו "הבה נתחכמה לו" למי?</p>
<p>1. למילה "ויקם" יש לפעמים קונוטציה שלילית של רצח והריגה כגון "ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו", "כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש" ולכן התורה בחרה דוקא מילה זו כי זו היתה מטרתו של פרעה – רצח עם.</p> <p>2. ע"פ חז"ל פרעה בתחילה סרב לשמוע לעצת חרטומיו לשעבד את ישראל ולכן השרים הורידוהו מכסאו ומלכותו ולאחר שלשה חדשים הוא הסכים לעשות זאת ואז המליכוהו מחדש כלומר הקימו אותו מנפילתו ולכן נא' "ויקם"</p>	<p>19 "ויקם מלך חדש" למה לא "וימלוך מלך חדש" ?</p>
<p>שפרה ופועה אינן שמות המילדות אלא התואר והתפקיד שלהן. כלומר היו הילדות רבות שתפקידן היה לשפר את הולד ולכולן קראו ע"ש התפקיד שלהן "שפרה", והיו מילדות רבות שתפקידן היה לפעות לולד ולכולן קראו ע"ש התפקיד שלהן "פועה"</p>	<p>20 התורה מספרת שהיו שתי מילדות, שפרה ופועה. איך יתכן שלעם שלם (600 אלף איש) היו רק שתי מילדות?</p>
<p>לדעת א"ע ארץ מדין שאליה ברח משה מפרעה, היתה תחת שליטת פרעה ושלטונו ולכן משה חשש להיראות ברחוב שהרי מחפשים אותו ואולי ימצאוהו, מסיבה זו עסק במרעה וע"י שהה רק במדבר במקום שלא מחפשים הרבה ורק לאחר שנים כאשר נולד לו בנו הקטן ושמע שפרעה מת אמר "ויצילני מחרב פרעה" כלומר עכשיו חרב פרעה לא תחפש אותי.</p>	<p>21 למה משה עבד אצל יתרו במדין כרועה צאן, הרי היה מלומד מאוד שהרי התחנך בבית המלך פרעה ויכל לעסוק בדברים יותר חכמים ?</p>
<p>התפילה היא מילים שיש להן משמעות מאידך הזעקה היא קול שיוצא ממעמקי הלב אבל אין לו משמעות. כאשר אדם מתפלל ומבטא במילים את בקשותיו המקטרגים גם הם מבינים והם משטינים עליו כדי שלא תתקבל תפילתו אבל כאשר הוא זועק מליבו אנחה שאין לה משמעות, הם לא מבינים מה הוא מבקש ולכן אינם מקטרגים ורק הקב"ה הבוחן כליות ולב מבין מה אומרת זעקה זו.</p>	<p>22 "ויזעקו ותעל שועתם אל הא-ל-ה-י-ם" - מדוע דוקא ע"י זעקה, תפילתם הגיעה לאלוקים והתקבלה ?</p>
<p>1. "בכר" אינו רק בן ראשון אלא גם לשון גדולה "אף אני בכר אתנהו" (תהילים פט) כלומר "בני הגדול והחשוב ישראל"</p> <p>2. אכן הגויים היו בכרים אבל הם מכרו (עשו) את הבכרה לישראל</p> <p>3. הבכר הוא זה שעושה את אלו שילדו אותו להורים. עם ישראל הוא זה שעושה (כביכול) את הקב"ה לאלקים ולמלך שהרי אנו העם הראשון שקיבלנו את עול מלכותו עלינו ולכן אנו כמו הבכר</p>	<p>23 "בני בכרי ישראל" האמנם ישראל הוא העם הבכר של הקב"ה הרי היו עמים שנוצרו לפני עם ישראל ?</p>

<p>24 "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה" מדוע קוצר רוח ועבודה קשה גרם להם לא לשמוע למשה?</p>	<p>רמב"ן: קוצר רוח – מרוב פחד שמא פרעה יהרוג אותם עבודה קשה – מרוב הדוחק של הנוגשים לא יכלו לשים לב לכלום אנה"ח: קוצר רוח – עדיין לא קיבלו תורה ולכן לא היתה להם יכולת להתמודד עם מצבי לחץ. כלומר הצד הרוחני אצלם היה "קצר" ועדיין לא היה בשל לתת להם יכולת לעמוד בשיעבוד.</p>
<p>25 משה שואל את פרעה " למתי...להכרית את הצפרדעים ממך" ופרעה עונה לו "למחר". מדוע לא ביקש שישלק אותם מיד הרי סבל מהם סבל רב?</p>	<p>פרעה חשב שמשה הוא רק מכשף שיודע גם אסטרולוגיה ומתי יקרו דברים ולכן הוא ניסה להכשיל את משה. הוא חשב שאם משה שואל אותו מתי לסלק את הצפרדעים משה יודע ע"פ כישוף שהצפרדעים צריכים להסתלק מיד וזה זמן סילוקם ולכן הוא אומר למשה "למחר"</p>
<p>26 "ויצעק משה אל ד' על דבר הצפרדעים" מדוע דוקא במכת הצפרדעים משה צועק אל ד' ולא מתפלל בשקט כרגיל?</p>	<p>כידוע ההלכה היא שהמתפלל צריך לשמוע באוזניו את המילים שמוציא מפיו (ברמת קול כזו שלא תפריע לאחרים להתפלל). ומאחר שבמכת הצפרדעים היה רעש חזק ביותר שאי אפשר לשמוע מילה לכן משה צעק כדי שישמע ותפילתו תהיה כהלכה</p>
<p>27 למה המצרים לא הדליקו נרות במכת החושך?</p>	<p>לדעת הרמב"ן וא"ע החושך היה ממשי ואפשר היה למשש אותו והוא לא איפשר לכל אור להידלק ואומר א"ע : החשך שכל כך יהיה עב כי האור של אש לא ידלק ולא הנר והנה בים אוקיאנוס יבא חשך עב שלא יוכל אדם להפריש בין יום ובין לילה ויעמוד זה לפעמים חמשה ימים ואני הייתי שם פעמים רבות" !!! (א"ע י, כא – כב)</p>
<p>28 כאשר עם ישראל היה במצרים, עוד לפני שיצאו הקב"ה ציוה עליהם לזבוח את קרבן פסח ולאכול אותו עם מצות ומרורים. וא"כ מדוע אנו אומרים שאנו אוכלים מצות כיון שבצקם לא החמיץ?</p>	<p>א"ע הציווי של ד' לאכול מצות היה רק עם קרבן פסח בליל טו'. ואילו שאר הימים של פסח שבהם אוכלים מצות ולא חמץ הם בגלל שלא הספיק בצקם להחמיץ והסבר נוסף: לפני שיצאו ידע ד' שלא יספיק בצקם להחמיץ ולכן הקדים לצוותם על זה עוד קודם</p>
<p>29 מדוע ד' לא גילה למשה מראש מתי ישראל יצאו ממצרים ובכך היה נותן להם יכולת להתארגן ובמקום זאת עשה הכל בפתאומיות וחיפזון?</p>	<p>החיפזון היה מתוכנן ע"י הקב"ה כיון שאם היה מודיע מראש מתי יוצאים היה חשש שיהיו אנשים שיתחילו לחשוב אם באמת כדאי לצאת ממצרים (עובדה שהיו רשעים שמתו בימי החושך) ואולי יטענו שעדיף להשאר עבד למצרים ולא עבד לקב"ה ומצוותיו ולכן הכל נעשה בפתאומיות וחיפזון לא לתת להם מספיק זמן לחשוב.</p>
<p>30 חידה: מיהם שני היהודים שחיו בתקופת המכות והיציאה ממצרים ובכל זאת לא ראו את המכות ולא יצאו ממצרים</p>	<p>גרשום ואליעזר בנו של משה שהיו במדין כל זמן השיעבוד והיציאה ממצרים ורק לאחר שישראל יצאו הביא אותם הסבא יתרו למשה</p>
<p>31 למה צריך לספר שבנ"י בנו את פיתום ואת רעמסס וכי לא מספיק לומר שבנו ערי מסכנות ולא להזכיר את שמם?</p>	<p>פיתום ורעמסס מסמלים את ההתעללות ביהודים. פיתום – נתנו להם לבנות על "פי תהום" (פיתום) כדי שהכל יהרס ויבנו כה"ז מחדש. רעמסס – נתנו ליהודים חומרי בניה שלא מחזיקים מעמד ו "מתמוססים" (רעמסס) אחר הבניה</p>
<p>32 מה היתה עבודת הפרך?</p>	<p>1. עבודת נשים לגברים ועבודת גברים לנשים 2. פה רך 3. עבודה שאין לה סוף (בוניס בנין והורסים מיד ושוב בוניס)</p>
<p>33 "וימת מלך מצרים ויאנחו בני" מן העבודה ויזעקו" אם פרעה מת מדוע נאנחו וזעקו הרי נהיה יותר טוב?</p>	<p>1. המצורע חשוב כמת ולכן "וימת מלך מצרים" פירושו שהצטרע ולצורך רפואתו היה שוחט ילדים יהודים ומתרחץ בדם שלהם ולכן בני" נאנחו 2. פרעה שחט את הבכורים וכידוע הבכורים היו אמורים לעבוד בביהמ"ק (עד שהוחלפו ע"י הלויים בחטא העגל) ולכן עם ישראל נאנחו מן ה"עבודה" – עבודת הקורבנות- ואמרו מי יעבוד לנו בביהמ"ק 3. ד' גזר 400 שנה אבל בפועל עבדו 210 כיוון שעבדו יותר שעות או בגלל שנולדו 6 בכרס אחד וכך יכלו לקצר את הזמן ככל שיש יותר עבדים, אבל עתה שפרעה שחט כל יום מאות ילדים הזמן לא יתקצר כי יהיו פחות עבדים לכן נאנחו מן העבודה</p>

<p>פרעה שיכן את בניי כאשר ירדו למצרים ומנו 70 נפש בארץ גושן אבל מאז הם התרבו וגדלו ל 600 אלף לבד מטף (ועם הנשים והטף היו כ 15 מיליון) אך למרות גידול זה הם נשארו באותו שטח אדמה המספיק ל 70 נפש כך שהיה זה גטו דחוק ביותר</p>	<p>34 "ואת לחצנו זה הדחק" איזה דחק היה במצרים?</p>
<p>ד' הבטיח ליעקב לפני שירד למצרים "אנכי אעלך גם עלה" וכאשר ד' ביקש ממשה לגאול את ישראל אמר לו משה "מי אנכי כי אלך לפרעה" כלומר הרי הבטחת שאתה, ד', תעשה זאת (אנכי אעלך גם עלה), לכן כדי להראות שאכן עמד ד' בהבטחתו זו מציין בעל ההגדה "אני ולא מלאך, אני ולא שרף"</p>	<p>35 "ויוציאנו... לא ע"י מלאך...אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו" למה כל כך חשוב להדגיש זאת?</p>
<p>1. בליל מכת בכורות לא מתו אנשים בעם ישראל שהגיע זמנם למות באופן טבעי ולפי הגורל שלהם כפי שמתים בכל רגע בעולם וזאת כדי שלא יוכלו המיצרים לומר שגם אצל ישראל מתו אנשים ולא רק אצלם ולכן כתוב ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף</p> <p>2. במכת בכורות מתו הבכורים מאבא וגם מאימא. לזהות בכורים מאימא אין בעיה אבל לזהות בכור מאב מצרי (שיכול להיות שהביא בכורות מנשים שונות פרט לאישתו) זה בלתי אפשרי לכן היתה חלוקת עבודה ד' הרג את הבכורים מאבא כי רק הוא יודע מיהם והמלאך הרג את הבכורים מאימא וכיוון שמלאך אינו מבדיל בין צדיק לרשע כאשר הוא משחית לכן שמו דם על המזוזות</p> <p>3. כאשר הבכורים המצריים מתו היתה מגיפה במצרים שנבעה מריקבון של הגופות והיא המיתה גם מצרים שאינם בכורים וזה היה תפקידו של המשחית והקב"ה לא נתן לו, למגיפת ריקבון הגופות, לפגוע בישראל</p>	<p>36 אם רק ד' היכה בבכורות מדוע היצטוו ישראל לשים דם על המזוזות במכת בכורות כדי שהמשחית לא יכנס, הרי רק ד' היכה בבכורות והוא יכול להבחין ולא צריך את הדם כסימן?</p>
<p>המטה עצמו היה אות ומופת כיוון ש</p> <p>1. כל עשרת המכות היו כתובות על המטה וכל האותיות דצ"ך עד"ש באח"ב היו חקוקות בו (אותות=אותיות)</p> <p>2. המטה היה פילאי, מקורו באדה"ר ועבר מאבותינו ליוסף וכאשר יוסף ניפטר המטה נשאר בארמון פרעה, לאחר מכן יתרו לקח אותו ושתל אותו בחצר ביתו ואמר שמי שיצליח להוציא את המטה מהאדמה יקבל את ציפורה, כל הגיבורים ניסו ולא הצליחו עד שהגיע משה והצליח וממשה עבר המטה לשלמה</p>	<p>37 "ובאותות זה המטה" – האם המטה הוא "אות" הרי צריך להיות כתוב "באותות ע"י המטה" ?</p>
<p>מטרת המכות לא היתה נקמה ריגשית אלא היתה חינוכית, ע"י המכות הקב"ה רצה להטמיע בפרעה ובאופן עקיף בישראל את האמונה בו ובכוחו ובהשגחתו ולכן המכות היו מידה כנגד מידה (ראה במדרש), הן היו באלילי מצרים (יאור וכו'), הם הוכיחו שכוחות הכישוף והטומאה שהמצרים האמינו בהם אין להם כח לפני הקב"ה</p>	<p>38 הרי ד' הוא כל יכול ומדוע הכה את פרעה ב 10 מכות ולא היכה אותו במכה אחת והוציא את ישראל ממצרים?</p>
<p>המילה "מטה" מזכירה לנו את המילה "הטיה". כלומר באמצעות המטה אפשר להטות את המציאות. הקב"ה רומז למשה שגם נחש, כלומר גם תכונות רעות ומיקרים רעים ואנשים רעים אפשר להטות אותם ולהפוך אותם לטוב – מנחש למטה אלוקים.</p>	<p>39 מה הקב"ה רוצה לומר למשה בכך שכאשר החזיק בזנב הנחש הוא חזר להיות שוב מטה האלוקים?</p>
<p>1. כדי לזכור אותם וזו היתה תמיד דרכו של ר"י שהיה מקצר בראשי תיבות</p> <p>2. פרעה כפר בשלושה דברים, בקיומו של ד', בהשגחתו על כל פרט, בשליטתו וכוחו. ולכן ע"י דצ"ך הוכיח לו שד' קיים שהרי בכינים אמרו "אצבע אלוקים", ע"י עד"ש שהן מכות מתפשטות ולמרות זאת ד' היפלה ולא פגעו בישראל הוכיח לו שד' משגח, ע"י בא"ח שהיו פלאיות ביותר הוכיח לו שהקב"ה שולט ובעל כל הכוחות</p> <p>3. בכל שתי המכות הראשונות היתה התראה אך בשלישית לא (כלומר כנס שחן חשך ללא התראה) כיון שאינן ממיתות. אגב אם נכתוב חשך שחן כנס זה תחת זה נוכל לקרוא זאת מלמעלה למטה ומהצד</p>	<p>40 מדוע חילק רבי יהודה את המכות לדצ"ך עד"ש באח"ב ?</p>
<p>1. רק המים הגלויים הפכו לדם ולכן החרטומים כנראה חפרו בקרקע והוציאו מים שהיו סמויים ואותם הפכו</p> <p>2. החרטומים זייפו. כששמעו שהמים יהפכו לדם הם הקדימו בחשאי (בלט) ל מקומות שעדיין טרם נהפכו לדם ואמרו שזה מכוחם</p>	<p>41 אם כל המים הפכו לדם מנין מצאו החרטומים מים והפכום לדם ?</p>

<p>הדבר מסמל את הירידה במעמדם. בתחילה נקראו בשם מלא "חרטומי מצרים", במכת הצפרדע כאשר כבר נראה שזייפו בענין הדם (ראה שאלה 29) נקראו רק "חרטומים" ובמכת הכינים כאשר לא יכלו בכלל לבצעה נקראו "חרטום" וירדו לגמרי ממעמדם.</p>	<p>42 מדוע נקראים החרטומים בתחילה "חרטומי מצרים" אח"כ "חרטומים" ובסוף "חרטום"?</p>
<p>1. הודו שיש התערבות אלוקית אבל היא קטנה רק "אצבע" ואין לו יותר כח מזה 2. אמרו שכינים היא תופעת טבע (א-לו-ה-י-ם בגימטריא "הטבע") כיוון שהיא באה ללא התראה 3. דם הוא שינוי במים ואין כאן יצירה חדשה, צפרדע לא היתה יצירה חדשה כיוון שהיתה ביאור אבל הכינים המיוחדים והגדולים היו יצירה חדשה ולכן "והיה לכנס" הווייה חדשה</p>	<p>43 מדוע דווקא על מכת "הכינים" אמרו החרטומים "אצבע אלוקים היא"?</p>
<p>1. היא כללה אדם, בהמה, צומח 2. היא כללה הפכים שונים אש ומים 3. היא כללה את כל מרכיבי העולם "ויהי קולות (רוח) וברד (מים) ותהלך אש (אש) ארצה (עפר)"</p>	<p>44 במכת הברד נא' "הנני שולח את כל מגפותי בקרבך" מדוע הוגדר הברד כ"כל מגפותי"?</p>
<p>הראשון הוא הארבה – עליו נאמר לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים ועד היום לדעת ר"ח (מובא ברמב"ן) הארבה אמנם עובר במצרים אבל לא אוכל מהיבול השני הוא – הצפרדע. משה אמר "רק ביאור תשארכנה" ומאז התמסח – הקרוקודיל שהוא ממין הצפרדע (ר"ח וכן מוזכר בא"ע) נמצא אמנם יוצא לרגע מהנילוס טורף אנשים אך חוזר מיד לנילוס ונשאר שם כדברי משה</p>	<p>45 שני דברים הקשורים לשתי מכות נשארו עד היום במצרים מכח תפילתו של משה, מהם?</p>
<p>1. "וימש חושך" – החושך המשיך מאמש (מהלילה הקודם) כלומר הלילה המשיך ביום או החושך לא מש אלא נשאר 2. "וימש חושך" – היה בו ממשות, אפשר היה למשש אותו ולא היה רק היעדר אור 3. היה אור אבל עיני המימצרים כוסו בקרום דק שמנע מהם לראות אור</p>	<p>46 כיצד היה חושך, האם הקב"ה כיבה את השמש? האם היה זה בלילה או ביום?</p>
<p>1. מריחת הדם לא היתה לסימן שבבית זה גרים יהודים אלא היא היתה מבחן אמונה שמי שעמד בה היה ראוי להינצל שהרי המצרים האמינו בצאן ובבקר כאליל שלהם והנה מעיז העבד שלהם לקחת את הדבר היקר ביותר של האדון, לשחוט אותו, לצלות אותו באש כדי שהריח יגיע עד לאף של האדון המימצרי ולמרוח דמו על המזוזה מבחוץ מתוך ידיעה שהאדון יראה זאת ואינו עושה זאת בחדרי חדרים, כך שהדם על המזוזות היה הוכחה שבטח בדי' וסיכן נפשו מתוך אמונה 2. דם הוא רמז לפציעה, שפיכות דמים, מוות מאידך הדם הוא רמז לחיים (הדם הוא הנפש) וזה בא לסמל מוות למצרים וחיים ליהודים. 3. הקב"ה הכה בעצמו במצרים ולא נתן למשחית להיות המכה במצרים אבל בישראל לא היתה מניעה למלאך המשחית לפעול ולכן היה צריך לתת למלאך אות והוא הדם</p>	<p>47 לשם מה מרחו את דם קרבן פסח על המזוזות הרי ד' יודע היכן כל יהודי גר והוא יפסח עליו מבלי צורך לראות דם?</p>
<p>מכת הצפרדעים באה לשבור את הגאווה המימצרית. האדון המימצרי חי באשליה שהוא העליון והוא בעל הכח וכולם צריכים לפחד ממנו לכן הביא הקב"ה צפרדע שהיא חיה פחדנית ביותר ודוקא הפחדנית הזו שבאה לבד ללא חברותיה שולטת באדון המימצרי שרצה שכולם יפחדו ממנו</p>	<p>48 "ותעל הצפרדע" – מדוע היתה צפרדע אחת שממנה יצאו שאר הצפרדעים דבר שלא היה בשאר המכות?</p>
<p>אנחנו לא שמחים על הסבל של המימצרים ולכן לא כתוב בתורה "חג המצות כי בו התעלל אלוקים במצרים" אלא אנחנו שמחים על כך ש ד' הציל אותנו מידם ומעבדות לחירות (משך חכמה) בגלל סיבה זו (לדעת האברבנאל) אנו מטיפים מהכוס טיפות יין כאשר אומרים את עשרת המכות כדי להראות שאיננו שמחים בסבלם של אחרים וכאילו את הסבל של אחרים אנו מטיפים מכוס השמחה שלנו</p>	<p>49 כיצד אנחנו שמחים על עשרת המכות שהקב"ה הביא על המימצריים הרי נאמר "בנפול אויבך אל תשמח"?</p>

<p>50 מדוע גזר ד' על ישראל עבדות בברית בין הבתרים?</p>	<p>1. עונש על מכירת יוסף 2. עונש על שאלתו של אברהם "במה אדע כי אירשנה" 3. לגרום לאחדות בעם ע"י הסבל המשותף בכור ההיתוך המיצרי 4. להבין את נפש הגר 5. לתקן עוון אדה"ר</p>
<p>51 "בני בכורי ישראל" מדוע אנו מוגדרים כ"בן"?</p>	<p>1. להבדיל ביננו לגוים הם בגדר של עבדים ואנו בגדר של בנים 2. אחד חכם אחד רשע אחד תם אחד שאינו יודע לשאול 4 פעמים המילה "אחד" (אחד = 13) הוא בגימ' 52 כמנין המילה בן. ד' כביכול אומר יש לי ילדים מכל הסוגים אבל כולם אחד – בני בכורי ישראל (ואמר הרב נריה זצ"ל "צבר" ר"ת צדיקים בינוניים רשעים)</p>
<p>52 יעקב ירד מצרימה "אנוס ע"פ הדיבור" איזה דיבור?</p>	<p>1. גר יהיה זרעך בארץ לא להם 2. ד' אמר ליעקב "אל תירא מרדה מצרימה"</p>
<p>53 כיצד קרתה ההידרדרות הרוחנית של בני במצרים?</p>	<p>הכל קרה בשלבים זה אחר זה במשך השנים ויגר שם – באנו רק להיות גרים במצרים ולחזור אח"כ לישראל ויהי שם לגוי – נשארנו "גוי" עם מיוחד מצוינים בלבושנו ובשמותנו ומכאן החלה ההידרדרות וישב ישראל בארץ מצרים – התחלנו להתישב במצרים ולהרגיש שזה ביתנו במקום להרגיש גרים ויאחזו בה – תפשונו תפקידי מפתח וראינו במצרים את ארצנו ושכחנו את א"י</p>
<p>54 "ונצעק אל ד' אלקיננו" ואז ניגאלנו. כיצד צעקה מביאה גאולה?</p>	<p>לעבד אין אומץ לצעוק כיוון שחושש שהאדון ישמע אבל כאשר צעקנו אל ד' הראנו בכך שאיננו מפחדים יותר מהמצרים אלא בוטחים בד' וזה הביא את הגאולה</p>
<p>55 "ובמופתים זה הדם" מה היה המופת בדם?</p>	<p>פרעה היה טובל ביאור לא רק כדי להירגע, היאור היה האליל של פרעה וכאשר הוא טבל ביאור הוא כאילו השתחוה ליאור. אבל באמת פרעה לא השתחוה ליאור אלא חשב שהוא עצמו האליל ולכן היה משתחוה לבבואה שלו במים אבל במכת הדם לא יכל כבר לעשות זאת כי אין כבר הבבואה שלו ביאור שהרי הכל דם ואין פרעה</p>
<p>56 מה ההבדל בין שלושת הימים הראשונים של מכת החושך לשלושת הימים האחרונים של מכת החושך?</p>	<p>פסוק אחד אומר "ויהי חושך אפלה" ופסוק שני חוזר על אותו ענין "לא קמו איש מתחתיו" הכיצד? אלא שני הפסוקים מדברים על שני שלבים: שלושת הימים הראשונים – חושך שלא יכלו לראות. שלושת הימים האחרונים – חושך בעל ממשות בו לא היתה אפשרות לשבת. (א"ע אומר שיש מקום כזה באוקינוס)</p>
<p>57 משה אומר לחרטומים ולפרעה שה' יבצע את מכת בכורות "כחצות הלילה" ולמה לא אמר "בחצות"?</p>	<p>משה חשש שהחרטומים לא ידעו מתי היא שעת חצות האמיתית, וכאשר יראו שבחצות שלהם לא היתה מכת בכורות הם יאמרו שה' סתם מאיים, לכן אמר משה "כחצות".</p>
<p>58 בפרשתנו נאמר במכת הארבה "ואחריו לא יהיה כך" ואילו בארבה שבא בזמנו של יואל הנביא נאמר שלא היה ארבה כמוהו בעבר. כיצד ניישב את הסתירה?</p>	<p>מוכרחים לומר שאלו שתי תופעות שונות. בזמן משה היה זה ארבה מסוג אחד, ואכן לא היה אחריו כמוהו. בזמן יואל – הרבה סוגים ולכן לא היה כמוהו בעבר.</p>
<p>59 מדוע הסדר הוא: חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול הרי הסדר ההגיוני היה צריך להיות: חכם, תם, שאינו יודע לשאול ורשע?</p>	<p>הבנים מסודרים לפי חברותות. החכם הוא היחיד שמסוגל לעזור לרשע מבלי שהוא עצמו יינזק ויושפע לרעה ממנו. התם הוא החברותא המתאימה לשאינו יודע לשאול. "הרשע צריך אור גדול" אומר האר"י לעומת זה שאינו ידע לשאול שדי לו באורו של התם</p>

<p>החטא של הרשע שבגללו לא היה נגאל הוא "שהוציא עצמו מן הכלל" ולא ראה עצמו כחלק מעם ישראל</p> <p>אבל שאר הרשעים כן ניגאלו למרות רישעותם כיוון שלא הוציאו עצמם מכלל ישראל</p>	<p>60 על הרשע נאמר "אילו היה שם לא היה נגאל" אבל הרי במצרים היו רשעים שלמרות רישעותם הם כן ניגאלו כמו דתן ואבירם וכן מיכה שעשה פסל ועבר איתו את ים סוף ?</p>
<p>הפסוק הזה מתיחס גם לשאר גלויות ישראל בעתיד והוא אומר שיש שני מצבים בגלות. האחד "ועבדום" – עבדות והשני "ועינו" – עינוי. כלומר או שיעבידו את ישראל או יענו אותם. מתי רק יעבידו את ישראל? כאשר עם ישראל ישמור על תורתו ואמונתו בגלות. ומתי גם יענו את ישראל? כאשר עמ"י יאבד את תורתו ואמונתו</p>	<p>61 מדוע נאמר "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה" האם לא היה מספיק לכתוב "ועבדום" או "ועינו" אותם ?</p>
<p>בהתחלה מה שהפריע להם היה רק קושי העבודה והשיעבוד ("ויאנחו בני"י מן העבודה") אבל לאחר מכן קושי העבודה הביא אותם להרגיש צער לא רק על העבודה אלא גם צער " אל האלוקים מן העבודה" כלומר צער חילול שם ד' שנגרם ע"י העבדות</p>	<p>62 מדוע כתוב "ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" הרי כבר נאמר כמה מילים לפני כן "ויאנחו בני"י מן העבודה" ?</p>
<p>ביציאתם ממצרים עברו דרך "בעל צפון" ובהגיעם לפתח א"י עברו דרך "בעל פעור". בעל צפון – עבודה זרה פנימית, מוסתרת מלשון הצפנה לעומת בעל פעור- עבודה זרה חיצונית, גלויה, ראותנית ופעורה. בצאת ישראל ממצרים נתקלו בבעל צפון, כלומר בנסיון לפגוע בפנימיות של ישראל, בסגולתם העצמית - באמונתם, ואילו על סף כניסתם לא"י נתקלו בבעל פעור, בכוחות שנאחזו בתאוות הגלויות החיצוניות שניסו להפילם ע"י תאוות גשמיות וחומריות</p>	<p>63 בשתי מקומות בעלי שם כמעט זהה עברו ישראל מרגע יציאתם ממצרים עד הגיעם לא"י. מהם? האם יש משמעות לשם שלהם?</p>
<p>במכת החושך היום והלילה כן פעלו שהרי לבני"י היה אור במושבותם אבל כדי להכות במצרים הקב"ה ברא חושך מיוחד (לא חושך של לילה)</p>	<p>64 איך הביא הקב"ה מכת חושך על מצרים הרי הקב"ה הבטיח "יום ולילה לא ישבותו" ?</p>
<p>כיוון שכתוב "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך" כך ככל שנגדיל את מספר המחלות והמכות, אותו מספר לא יבוא עלינו ולכן רצו החכמים להגדיל יותר ויותר את מספר המכות שקיבלו המצרים במצרים ועל הים.</p>	<p>65 בהגדה יש מחלוקת כמה מכות הוכו המצרים במצרים ועל הים וכל תנא מוסיף ומגדיל את מספר המכות. מדוע ?</p>
<p>1. אלו שני חגים שונים. חג הפסח הוא היום בו מביאים את קרבן פסח שהוא יד' ניסן שבו הקריבו את הקרבן מחצות היום. חג המצות מתחיל בליל הסדר למשך שבעה ימים שבהם אסור לאכול חמץ</p> <p>2. זהו אותו חג אבל יש לו שמות שונים</p> <p>הקב"ה קוראו – חג המצות, ישראל קוראין אותו – חג הפסח. וזהו שנאמר בשיר השירים: "אני לדודי – ודודי ליי", אנו מספרים בשבחו של מקום, והוא אומר את שבחנו</p> <p>הקב"ה קוראו חג המצות, לאמר: ראו את עמי, שמקיימים מצוותי, ואוכלים לכם עוני – מצות.</p> <p>עם ישראל קוראו חג הפסח, לאמר: ראו בוראנו, שפסח על בתינו, ופינו סח את גבורותיו.</p>	<p>66 מדוע חג הפסח נקרא גם חג המצות ?</p>

רק את מכות חשך שחן כנס אפשר לקרוא במבנה דלהלן מכמה כיוונים

ח ש כ

ש ח נ

כ נ מ

אולי בגלל שבכל המכות היתה התראה לפני המכה ובשלושת אלו לא היתה.

פרק ג'

"כשר לפסח" : שו"ת בעניני הכשרת כלים, חמץ ומצה, בדיקת חמץ, ערב פסח

מס'	השאלה	התשובה
1	איך מכשירים את השיש לפסח ?	יש לנקות היטב באמצעות חומר ניקוי חריף (מסיר שומנים ואקונומיקה וכדו'). לאחר מכן יש לערות מים רותחים מכלי ראשון כאשר הקומקום רותח ואם חושש שהשיש יתקלקל, ינקה אותו היטב ולאחר מכן יצפה אותו בנייר אלומיניום יש המכסים את השיש על ידי נייר אלומיניום עבה וכדו' גם אם עירו עליו מים רותחים כאמור. <u>לדעת הרב מרדכי אליהו זצ"ל</u> : אם לשים בצק על השיש, חובה לכסותו לאחר ההכשרה.
2	איך מכשירים את הכיור לפסח ?	<u>לדעת הרב עובדיה יוסף</u> : יש לערות על הכיור מקומקום רותח 3 פעמים. אע"פ שהוא עשוי מחרס כיון שרגילים לשטוף את הכלים בסבון, ולכן יש להניח שהכיור בלע חמץ פגום שאינו ראוי לאכילה. <u>לבני אשכנז</u> : יש להניח בתוך הכיור לאחר הכשרתו – כיור פלסטיק או חומר אחר כדי שהכלים לא יונחו על הכיור עצמו. יש להיזהר שתהיה זרימה שוטפת לביוב.
3	הכשרת מעמד ליבוש צלחות, מסננת בכיור, משולש האשפה – כיצד מכשירים אותם ?	ברזים ומעמד לייבוש צלחות - די לנקות היטב במים צוננים ובסבון. המסננת בכיור ומשולש האשפה -יש להחליפם לפסח.
4	כיצד מכשירים שולחן לפסח ?	יש לערות עליו מים מקומקום רותח כלי ראשון. אם יש חשש שהעץ או הפורמייקה יתקלקלו ע"י המים הרותחים, די בשטיפה יסודית ולאחר מכן להניח מפה מיוחדת לפסח ולא להסירה במשך כל החג. שולחן אוכל שכל השנה יש עליו מפה או כיסוי – אין צריך הכשר כלל. די בניקוי השולחן ובכיסויו במפה חדשה. אפשר להכשיר מפה ע"י כיבוס במים חמים שהיד סולדת בהם
5	כיצד מכשירים את מבערי הגז ?	<u>יש לבצע ניקוי יסודי של החורים, ולאחר מכן להבעירם (כ-5 דק') עד שיתחממו.</u> טוב להחמיר – ולהכשירם בהגעלה.
6	כיצד מכשירים את "החצובה" (מסגרת הברזל שמניחים עליה את הסיר בשעת הבישול) ?	ראשית יש לנקותם היטב מכל מיני שאריות אוכל ולאחר מכן <u>מנהג הספרדים</u> : לדעת הרב עובדיה יוסף – יש לכתחילה להכשיר ע"י הגעלה בכלי ראשון שעל האש ואם אפילו עירה עליהם מים רותחים מכלי ראשון היכשרו בכך. לדעת הרב מרדכי אליהו זצ"ל – יש להחמיר ולהכשיר ע"י "ליבון קל". <u>ומנהג בני אשכנז</u> : להחמיר ולהצריך ליבון רגיל (חמור). (רצוי לקנות חצובות לפסח)
7	כיצד מכשירים את המשטח שמתחת המבערים והחצובה ?	<u>מעיקר הדין</u> – די בניקוי בלבד (מאחר ואין מניחים עליו סירים). <u>יש המחמירים</u> – לערות מים מקומקום רותח או לכסותו בנייר כסף (מחשש שמא יפול בפסח דבר מאכל מהסיר ויבוא לאוכלו). <u>אך טוב להחמיר</u> - ולעשות את שני הדברים הנ"ל, גם עירו מקומקום רותח וגם לכסות בנייר כסף. (כיון שלעיתים נופל אוכל, המחבר בין התחתית לבין החצובות או הסיר).
8	כיצד מכשירים את כפתורי ההדלקה ?	די לנקות כל כפתור במטלית. לדעת הרב מרדכי אליהו זצ"ל: יש להחמיר ולערות מים רותחים.
9	כיצד מכשירים את המקרר ?	די לשטוף ולנקות במים ובסבון. הטעם לכך: כיון שלא בלע חמץ ע"י חום (אפע"כ יש כמובן להפשיר את המקפוא ולנקותו). אם יש מקום שיש בו חמץ ואי אפשר לנקותו, יש לשפוך שם אקונומיקה וכדו' בכדי שיפסל ממאכל. (לא לשכוח את החריצים בגומי האיטום של הדלתות)

10	<p>כיצד מכשירים את תנור האפייה ? (לכתחילה לא כדאי להשתמש!)</p>	<p>לדעת הרב מרדכי אליהו זצ"ל: אין להכשיר כלל תנור אפייה לפסח, אפילו אם מפרקים הדלת ומנקים היטב, אלא במקרים מיוחדים (מפעלים ומוסדות) ולאחר התייעצות עם רב.</p> <p><u>תנור שאין משתמשים בו בפסח: חייבים לנקותו כמו הכלים ולכסותו או להדביק עליו נייר דבק כדי שלא יפתח.</u></p> <p><u>עם זאת, לדעת הרב עובדיה יוסף ופוסקים אשכנזים – ניתן להקל ולהכשיר תנור ביתי באופן הבא:</u></p> <p>(1) אין להשתמש בתנור 24 שעות</p> <p>(2) יש לנקות ניקוי יסודי בחומרי ניקוי המיוחדים לתנורים (מסיר שומנים)</p> <p>(3) יש להסיק את התנור על חום מקסימאלי למשך כשעה</p> <p><u>לדעת פוסקים אשכנזים ואחרים: בנוסף לאמור לעיל יש לפרק את דלת התנור וידית הפתיחה – כדי לנקות את החמץ שהצטבר שם. ואם הדבר אינו אפשרי: יש לשפוך חומר ניקוי חריף (אקונומיקה וכדו') בין כל הסדקים כגון: בין הזכוכית למתכת וכד' בעוד התנור חם.</u></p> <p><u>אין אפשרות להכשיר לפסח תבניות אפיה ורשתות מכיוון שצריכות ליבון חמור ואינן יכולות לעמוד בחום הגבוה ולכן יש להשתמש בפסח – בתבניות חדשות או חד פעמיות.</u></p>
11	<p>איך מכשירים תנור פריוליטי (ניקוי עצמי) ?</p> <p>אם יש פרורים בין שתי הזכוכיות בדלת התנור ואין אפשרות להגיע לשם כדי לנקות. האם מותר להשתמש בתנור ?</p>	<p>התנור הפריוליטי שורף את כל מה שיש בו ולכן הוא הקל ביותר להכשרה לפסח, ואע"פ שיש בדלת מעט פירורים כיון שאין דרך להגיע אליהם, ובודאי אינם ראויים למאכל, די לנקות ידנית מה שניתן ולאחר מכן די בנקיון העצמי שהתנור עושה לעצמו. (ע"פ הרב אברהם יוסף בתוך אתר מורשת) (כמובן שתבניות אין להכשיר)</p>
12	<p>כיצד מכשירים את המיקרוגל ?</p>	<p><u>לדעת הרב מרדכי אליהו זצ"ל ואחרים: לכתחילה אין להכשיר מיקרוגל לפסח מיקרוגל בעל גוף חימום (השחמה) כדין תנור אפיה.</u></p> <p><u>מיקרוגל ללא גוף חימום (השחמה) יש המקילים להכשירו כדלהלן:</u></p> <p>(1) לנקותו היטב במטלית לחה</p> <p>(2) להמתין 24 שעות ללא שימוש</p> <p>(3) להרתיח כוס עם מים (רצוי עם מעט סבון), עד שיתאדו מתוכו כל המים.</p> <p>(4) במשך הפסח יש לחמם בו מוצרים רק כשהם בכלים סגורים.</p>
13	<p>איך מכשירים כיריים קרמיות ?</p>	<p>כירים קרמיות הן מזכוכית ולכן יש לנקותן היטב, לערות עליהן מים רותחים, לחכות שיתיבשו ואז להפעילן לדקות בודדות ועדיף גם לכסותן בנייר כסף.</p>
14	<p>כיצד מכשירים פלטה של שבת ?</p>	<p>לדעת הרב עובדיה יוסף: יש לנקות היטב, לערות מים רותחים מקומקום רותח כלי ראשון</p> <p>לדעת פוסקים אשכנזים ולדעת הרב מרדכי אליהו זצ"ל: בנוסף לאמור לעיל יש גם לחמם את הפלטה לשעתיים ולכסותה בנייר כסף.</p> <p>לדעת הרב מרדכי אליהו זצ"ל: פלטה שמחממים עליה חמץ ישירות (כגון שמניחים עליה חלות מערב שבת), הרי היא כמו תנור, שצריכה ליבון ואי אפשר להכשירה לפסח.</p>
15	<p>מהם הכלים שאין אפשרות להכשירם כלל ?</p>	<p>אין אפשרות להכשיר: כלי חרס, כלי פורצלן, וי"א שגם כלי זכוכית. כמו כן אין להכשיר מחבת טפלון וכן תבניות של תנור אפיה, סיר אפיה, סיר עוגה, סיר פלא, מערוך ללישת בצק, נפה, מסננת, ויש ממליצים לא להכשיר מיקרוגל כלל וגם לא תנור אפיה.</p>

16	איך מכשירים תרמוס?	אם הישתמש בו בחמץ יש לערות לתוכו מים רותחים מכלי ראשון ולדעת הרב אליהו זצ"ל אין אפשרות להכשירו כי דינו כדין זכוכית ואם השתמש בו רק למים בלבד מספיק רק להדיח ולשטוף אפילו רק בצונן הכשרם כשאר כלי מתכת. לגבי כוס של קידוש יש האומרים שאפשר להכשירו אפילו ע"י שטיפה והדחה במים צוננים (למרות שיש סיכוי ששתו בו חמץ חם או חריף אבל בגלל שרוב תשמישו בצונן הולכים לפי רוב תשמישו) ולדעת הרב אליהו זצ"ל יש להגעיל את הגביע והצלחת
17	איך מכשירים כלי כסף?	ראשית יש לנקותו היטב מכל שיירי אוכל והכשרו על ידי ערוי מים רותחים מכלי ראשון.
18	איך מכשירים בקבוק של תינוק (שאינו מזכוכית)?	יש האוסרים להכשיר מדיח כלים כלל ויש מקילים ומתירים להכשיר כדלהלן: 1) לבצע ניקוי היטב מכל שיירי מאכל 2) לא להשתמש בו 24 שעות 3) להפעיל את המכונה עם מימיה החמים (בלי כלים בתוכה) רצוי להחליף את המסננת המגשים והרשתות
19	איך מכשירים מדיח כלים?	לדעת הרב אליהו זצ"ל יש לנקותם היטב (יום לפני פסח ולא בערב פסח) ולאחר מכן לערות עליהם מים חמים מכלי שני אע"פ שאין היד סולדת בהם כדי שלא יתקלקלו ולדעת פוסקים אחרים טוב להחמיר ולערות עליהם מים חמים מכלי ראשון
20	איך מכשירים שיניים תותבות?	לדעת הרב אליהו זצ"ל יש לנקותם ולערות עליהם מים חמים ולצפותם בנייר כסף. אם לא כיסה, ועברו 24 שעות מאז שבישל חמץ האוכל מותר בדיעבד (נותן טעם לפגם)
21	איך מכשירים קולט אדים הנימצא מעל הכיריים ומתחמם מהאדים של האוכל המתבשל?	ספרים שרגילים להביאם לשולחן האוכל כגון ברכת המזון, זמירוניס, או כל ספר אחר שמביאים לשולחן – אין להשתמש בהם בפסח אלא יש לנקותם ולהניחם בין כלי החמץ או מוצרי החמץ הנמכרים לגוי. ספרים אחרים שלא רגילים להיות על השולחן בזמן האוכל- יש נוהגים לבדקם ולנקותם ויש נוהגים להקל ולהשתמש בהם ללא בדיקה
22	האם יש חובה לנקות ספרים לפסח?	באופן עקרוני מקומות שיד אדם אינה מגיעה לשם וכדי להגיע לשם צריך פעולה מורכבת של פירוק לגורמים באמצעות מברג וכד' או הזזת ריהוט מאסיבי וכבד ביותר פטורים מניקיון ובדיקה ויכול לסמוך על ביטול החמץ. בכל זאת אם ישנה אפשרות לשפוך במקומות אלו חומר שיפסול את החמץ ממאכל כלב, רצוי לעשות זאת. (בכל מקרה, יש לנקות מתחת למקרר ולמרות כובדו להזיזו)
23	האם חובה לפרק מכשירים עד כדי הגעה לפנימיותם וכן את מושבי הרכב או להזיז ארונות וחפצים כבדים ביותר על מנת לסלק משם את החמץ?	יש האוסרים כל מגע של מצה במים או נוזל כלשהוא כיוון שלדעתם, שאריות הקמח שעל המצה עלולים להחמיץ בשל כך ולכן אין הם אוכלים מצה "שרויה" שבאה במגע עם מים כנ"ל או שבושלה במים או טוגנה בשמן וכד'. מאידך רוב הציבור לא מקפיד בכך ואוכל "שרויה" כיוון שלדעתם הקמח הנמצא על המצה הוא כבר אפוי וקמח אפוי לא מחמיץ גם אם יבוא במגע עם מים
24	מה פירוש המילים "ללא חשש שרויה"?	"מצה עשירה" היא מצה שהקמח שלה נילוש עם מי פירות או יין או חלב וכד'. לדעת פוסקי רוב פוסקי ספרד מצה כזו מותרת באכילה (בתנאי שלא היה בה אפילו טיפה קטנה ביותר של מים) כיוון שמי פירות לא מחמיצים את הבצק (ואפילו אם היא טופחת אין זה נקרא חימוץ) בכלל. מאידך לדעת פוסקי אשכנז אין לאכול "מצה עשירה" וכן לדעת הגר"מ אליהו, ולכן הוא אוסר באכילה את "עוגות היין".
25	מהי "מצה עשירה" והאם מותר לאוכלה?	באיזה מקרה מותר לאשכנזים לאכול קיטניות בפסח ובאיזה מקרה הן אסורות גם לספרדים?
26	האם יש לבער מהבית חיטים או מיני דגן אחרים הדבוקים בתמונה? האם יש לבער מהבית כרית המלאה בכוסמת וכד'?	יש להוריד את התמונה מהקיר ולהצניע אותה ולמכור אותה עם כל החמץ הנימכר וכל זה לא רק מהטעם שמא האדם יאכל את השיבולת אלא גם מהטעם שאסור לראות בבית הפרטי חמץ ואפילו שהוא לא ראוי לאכילה כגון שהשיבולים צבועות וכדומה. וכן הדין למי שיש לו כרית או שמיכת פוך שמלאה בכוסמת שיש להצניעה ולמוכרה עם החמץ הנימכר עד לאחר חג הפסח
27		

28	<p>האם קמח סגור בשקית הוא חמץ וצריך לבערו או למכרו ?</p>	<p>בקמח שנשאר בשקית פתוחה יש חשש חמץ שמא תוך כדי השימוש הקמח נרטב והחמיץ וגם כיוון שלותתים אותו במים בזמן היצור ואפילו בקמח בשקית סגורה יש חשש חמץ כיוון שלותתים אותו במים בזמן היצור. לכן יש להיפטר ממנו לפני פסח ואם לא, יש למכרו יחד עם כל החמץ</p>
29	<p>האם סבון, משחת נעליים, מי בושם ומוצרי קוסמטיקה שנעשו ללא הכשרה מיוחדת לפסח, מותרים בשימוש בפסח כיוון שטעם החמץ שבהם פגום ולא ראוי לאכילה בכלל וגם לא משתמשים בהם ע"י אכילה אבל שפתונים (אודם) אסורים בשימוש כיוון שעלולים לחדור לפה. לדעת הרב אליהו זצ"ל אין להשתמש בקרם ידיים ללא כשרות לפסח.</p>	<p>האם סבון, משחת נעליים, מי בושם ומוצרי קוסמטיקה שנעשו ללא הכשרה מיוחדת לפסח, מותרים בשימוש בפסח ?</p>
30	<p>האם כל תרופה מותרת בפסח ?</p> <p>אם התרופה היא לצורך חולה (אפילו שאין בו סכנה) ואין לה טעם ורק בולעים אותה – מותר .</p> <p>אם התרופה היא לצורך חולה (שאינו בו סכנה) ויש לה טעם (סירופ, כדורי מציצה) – אסור ויש למצוא תחליף כשר</p> <p>אם התרופה היא לצורך חולה (שיש בו סכנה) ואפילו יש לה טעם (סירופ, כדורי מציצה) – מותר.</p> <p>אם התרופה היא לצורך מיחוש בלבד (כאב ראש) – אסור.</p> <p>וטוב להחמיר ורק בתרופות שיש עליהן אישור.</p> <p>רשימת תרופות כשרות לפסח נימצאות באינטרנט באתר קופ"ח כללית ועוד.</p>	<p>(תרופות שלא צריכות הכשר לפסח: זריקות, משחות לעור, פתילות, משאפים, חוקן, מדבקות לעור, טיפות עיניים/אזניים, סוגי יוד)</p>
31	<p>האם ויטמין בכדורים או בנוזל לשתיה (המופק משרשים טבעיים וטעמו רע) צריך הכשר מיוחד לפסח ?</p>	<p>בימי הפסח עדיף להימנע מלקחת אותם, אם זה אפשרי. אבל אם זה לא אפשרי והם כדורים שבולעים אותם אפשר להקל, מאידך אם יש בהם טעם כלשהו מותר לקחתם רק אם יש עליהם הכשר לפסח.</p>
32	<p>האם פופקורן מותר באכילה בפסח ?</p>	<p>פופקורן אינו חמץ אולם הוא עשוי מתירס, לפי מנהג רוב האשכנזים תירס נחשב לקטניות. לכן פופקורן מותר לספרדים אם יש עליו הכשר לפסח (כיוון שמשתמשים בקלייתו בשמן ואולי חומרים אחרים ובכלים שיכולים להיות של חמץ), ונאסר לאשכנזים בגזירת קטניות.</p>
33	<p>האם יש חשש חמץ במשקה צ'קו, אינקה וכד' ?</p>	<p>משקה זה נעשה מדגנים או מעולש, בשני המקרים הוא אינו כשר לפסח וחובה לבערו או למוכרו לגוי קודם הפסח. כנ"ל הדין לכל משקה דגנים נמס.</p>
34	<p>האם מברכים על הציפורן בהבדלה בפסח?</p>	<p>לא משתמשים בציפורן בפסח כיון שיש בו חשש חמץ (נטעי גבריאל פסח חלק ב פרק סב סעיף ה, פסקי תשובות סימן תסז סעיף י.)</p>
35	<p>האם מותר לאכול קליות (גרעינים ואגוזים וכד' קלויים) או פירות יבשים בפסח (גם למי שאינו מקפיד על קיטניות) ?</p>	<p>נוהגים לפזר קמח על קליות (גרעינים ואגוזים וכד' קלויים) כדי שהמלח יידבק עליהם וכן על פירות כמו תאנים מיובשות ולכן גם למי שלא מקפיד על קיטניות אסור לאוכלם בפסח ללא הכשר</p>
36	<p>האם לא הספקתי ללמוד מסכת שלימה, או לא אוכל להשתתף בסיום מסכת בערב פסח בציבור. מה לעשות ?</p>	<p>אפשר ללמוד מסכת "אבות", שהיא מסכת קצרה וקלה יחסית, ובתנאי שהלימוד יהיה בהבנה עם פירוש רבי עובדיה מברטנורא או קהתי, ולעשות סיום פרטי (לא עבור ציבור).</p>

<p>בערב פסח החל מחצות היום ואילך אסור לעבוד בגלל הסיבות הבאות :</p> <p>(1) כדי שיוכל להכין את ליל הסדר וכן כדי שיגיע לליל הסדר רענן</p> <p>(2) את קרבן פסח הקריבו מחצות היום וזמן ההקרבה הוא כיו"ט ולא עובדים. אבל מותר לעשות מלאכות שמותר לעשות אותן בחוה"מ כגון דבר האבד, מלאכה שאינה מעשה אומן אם יש בה צורך ואם היא לצורך החג גם תיקון בגד שנקרע אפילו מעשה אומן.</p> <p>מאידך לפני חצות היום, אם נהגו באותו מקום לעבוד- מותר לעבוד ואם לא נהגו באותו מקום לעבוד – לא עובדים.</p>	<p>37</p> <p>האם מותר לעבוד בערב פסח (יום יד' ניסן) לאחר חצות היום ?</p>
<p>בערב פסח, בגלל איסור המלאכה לאחר חצות היום, אסור להסתפר (אלא אם כן האדם מספר את עצמו או מסתפר אצל גוי) וכן אסור לכבס בגדים (גיהוץ, ציחצוח נעלים, גזיזת ציפורנים – מותר).</p>	<p>38</p> <p>תספורת, כביסה – האם מותרים בערב פסח ?</p>
<p>אסור לאכול מצה בערב פסח (ויש מחמירים מר"ח ניסן) כיוון שחז"ל רצו שהאדם יטעם את המצה בפעם הראשונה בליל הסדר וכך ירגיש את החוויה של יציאת מצרים בעיתה. כל האיסור הוא במצה שיוצאים איתה ידי חובה בליל הסדר אבל מצה שלא יוצאים איתה ידי חובה בליל הסדר, כמו מצה מבושלת או מטוגנת או מצה עשירה (למי שנוהג לאוכלה) – מותר לאוכלה בערב פסח. ובמקומות ציבוריים כמו בתי מלון ובתי חולים שיש חשש שאם לא יתירו אכילת מצה בערב פסח, יאכלו חמץ, מותר לאכול מצה שכאשר הכינו אותה לא אמרו שהיא לשם מצות מצה (כמו שאומרים לגבי המצות הרגילות). מאידך, עוגה שנאפתה מקמח מצה אפויה אסורה בערב פסח כיוון שהיא לא נקראת מצה עשירה שהרי היא נאפתה כבר.</p>	<p>39</p> <p>מתי אסור לאכול מצה ולמה ?</p>
<p>אחרי השעה העשירית אסור לאכול ארוחה משביעה אבל מצה עשירה עד כביצה (56 גרם) מותר או פירות וירקות.</p> <p>כל זה כדי שיגיע לליל הסדר קצת רעב ויהנה מאכילת המצות.</p>	<p>40</p> <p>מה לא עושים בערב פסח החל מהשעה העשירית ? (בתשע"ה השעה העשירית בגבעת שמואל היא 15:52)</p>
<p>על מצה מבושלת או מטוגנת בפסח מברכים "המוציא".</p> <p>(האוכל מצה במהלך השנה מברך לדעת האשכנזים "המוציא" ולדעת הספרדים "מזונות" אא"כ קבע עליה סעודה)</p>	<p>41</p> <p>מה מברכים על מצה מבושלת או מטוגנת ?</p>
<p>גם הבכורים בעם ישראל היו צריכים להיענש במכת בכורות כיוון שהיו בהם עובדי עבודה זרה ולכן כל בן בכור, ואם הוא קטן, אביו, צריכים לצום בערב פסח אבל כיוון שכיום הדבר קשה ויגיעו לליל הסדר חלשים וירצו לאכול מהר וכך לא יקיימו את המצוה העיקרית של ליל הסדר שהיא סיפור יציאת מצרים, הקלו עליהם חז"ל להשתתף בסעודת מצוה כמו ברית מילה, סיום מסכת וכד'. כאמור אם הילד קטן על אביו להשתתף במקומו ואם הוא כבר בגיל בר מצוה עליו לבוא בעצמו לסיום</p>	<p>42</p> <p>מי צריך לצום בערב פסח ומה עליו לעשות אם הדבר קשה לו ?</p>
<p><u>בליל פסח בבית הכנסת אומרים הלל שלם וכן בליל הסדר בהגדה וכן למחרת (שחרית של יו"ט של פסח).</u></p> <p>מאידך בחול המועד פסח אומרים בדילוג בגלל שתי סיבות</p> <p>(1) בכל יום בפסח הקריבו את אותו קורבן (משא"כ בסוכות שכל יום הקריבו מספר אחר של קורבנות ולכן אומרים בסוכות הלל שלם בכל יום)</p> <p>(2) בשביעי של פסח אומרים הלל בדילוג (ולא שלם) כיוון שבאותו לילה טבעו המצרים בים והקב"ה אומר "מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה" כך שאם נאמר בחוה"מ של פסח הלל שלם יוצר מצב לכאורה שחול המועד יותר חשוב משביעי של פסח שהוא יום טוב, ולכן גם בחוה"מ אומרים הלל בדילוג.</p>	<p>43</p> <p>מתי בפסח אומרים הלל שלם ומתי בדילוג ומדוע ?</p>

<p>1) אסור למכור חמץ בפסח (אפילו לגויים) כיוון שנהנה מהרווח שבמכירה</p> <p>2) אסור לתת לחיות מחמד ובע"ח שברשותי אוכל חמץ כיוון שיש לבעלים הנאה מכך שבעה"ח שברשותם אוכלים ומתפתחים.</p> <p>לכן יש להקפיד לקנות מזון כשר לפסח לבע"ח. יש מזון כשר מתוצרת בית יצחק שאינו מכיל דגנים ומרכיב הפחמימות הוא קמח תירס וסורגום. המזון כשר לפסח (יש לבדוק בכל שנה אם ההכשר עדיין קיים) באישור הרב הראשי מועצה אזורית גן רווה, הרב דורי נאמן. את המזון ניתן למצוא ברשתות המובילות או להזמין ישירות בבית הרופאים הווטרינרי בטלפון 1-800-20-16-16.</p> <p>3) מוצרי קוסמטיקה למרות שאינם כשרים לפסח ונהנים מהם, מותרים כיוון שפסולים לאכילת כלב, פרט לשפתון שצריך להקפיד שיהיה כשר לפסח כיוון שעלול לחדור לפה ועלולים לטעום ממנו. לדעת הרב אליהו זצ"ל אין להשתמש בקרם ידיים ללא כשרות לפסח.</p> <p>4) יש מחמירים ומקפידים לצרוך בפסח חלב שנחלב לפני פסח כדי שלא יהנו מחלב שבא מבהמה שאולי אכלה חמץ בפסח ונמצא שנהנים מחמץ</p>	<p>44 "לא יאכל חמץ" מכאן שאסור להינות מחמץ (כשם שהאוכל גורם הנאה לאדם) בפסח. באילו מקרים יש בעיה של הנאה מחמץ?</p>
<p>חז"ל חששו שאם נדחה את הבדיקה לתוך הלילה, האדם ילך לישון וירדם ויפסיד את הבדיקה ולכן חייבו לבדוק ממש בתחילת הלילה. בגלל סיבה דומה לזו אסרו חז"ל לאכול ולשתות חצי שעה לפני הבדיקה שמא ישכח לבדוק בזמן. (אבל לטעום מזונות פחות מכביצה – 58 גר' או פירות או ירקות מותר)</p>	<p>45 "אור ליד' בודקין את החמץ" האם יש לבדוק ממש בתחילת הלילה (כשיש כאילו עדיין אור והלילה מתחיל)?</p>
<p>לדעת הרב אברהם יוסף אין צורך להכשר מיוחד לפסח ל כוסות ותבניות חד פעמיות כיון שגם אם היה חמץ בשלבי היצור הוא ניפסל לאכילה.</p>	<p>46 האם כוסות ותבניות חד פעמיות צריכים הכשר לפסח?</p>
<p>בליל סדר החיוב הוא לאכול מצה פשוטה מכיוון שהיא מזכירה לנו "לחם עוני", מצה עשירה אינה מסמלת לחם עוני שהרי היא טעימה ועשירה במרכיביה ומאחר שלא יוצאים בה ידי חובת מצה מותר לאוכלה בערב פסח. (והאשכנזים החמירו וגם חלק מפוסקי ספרד)</p>	<p>47 האם מותר לאכול בערב פסח מצה עשירה (שנילושה עם מי פירות, יין, וכד')?</p>
<p>יש לנו כלל האומר "תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם" ומאחר ותפילת ערבית יותר תדירה ושכיחה מבדיקת חמץ הבאה רק פעם בשנה, אנו מקדימים את תפילת ערבית (כנ"ל בנרות חנוכה) וגם בגלל שבמהלך תפילת ערבית אנו מקיימים מצוה מדאוריתא והיא "קריאת שמע" וקבלת עול מלכות שמים.</p>	<p>48 מתי צריך לבדוק חמץ, לפני מעריב או לאחר מעריב?</p>
<p>בדרך כלל מברכים במוצאי שבת על נר כיוון שבשבת ההדלקה נאסרה ועתה במוצאי שבת היא מותרת ולכן מדליקים נר ע"מ לסמל את ההיתר, אך ביום טוב מותר להעביר מאש לאש ולכן אין היכר מיוחד בהדלקת הנר במוצאי יום טוב ולכן לא מברכים על הנר. ולגבי הבשמים, כל הטעם של הבשמים זו הנשמה היתירה של שבת שמסתלקת ואנו מריחים אותם כדי להשיבה, אך ביום טוב אין נשמה יתירה ולכן לא מברכים על בשמים.</p>	<p>49 האם במוצאי יו"ט (הראשון וגם האחרון) מברכים בהבדלה על נר ועל בשמים?</p>
<p>הקינואה לא הייתה מוכרת בזמן הגזירה על איסור הקיטניות (אג"מ יו"ד ג סג) ולכן לדעת הרב נבנצאל והרב דוב ליאור מותר לאוכלה אולם למרות זאת י"א שיש להזהר כיצד נעשית האריזה והמשלוח לארץ, ולכן ללא כשרות קשה להקל. מאידך לדעת הרב נויבירט והרב יעקב אריאל יש להחמיר כדי שלא יגיעו לידי טעות ובלבול.</p>	<p>50 האם מותר לאשכנזים שנהגו לא לאכול קיטניות לאכול קינואה בפסח?</p>
<p>בזיליקום הוא ירק ואינו קטניות כלל, על כן אין בעיה עקרונית בכשרותו לפסח. עם זאת, יש צורך בהכשר מהודר לפסח על בזיליקום טחון, על מנת לוודא שלא התערב בו משהו אחר. המהדרים להימנע משימוש בתבלינים טחונים בפסח, נמנעים גם מבזיליקום טחון.</p> <p>אגב, בירק בזיליקום (כמו בסלרי) יש שכיחות רבה להימצאות "זבוב המנהרות" המקנן בתוך העלים (ולא עליהם כמו שאר התולעים) וקשה לראותו. לכן מומלץ לא לאכול את העלים אלא רק את הקלחים ולאחר ניקוי כידוע</p>	<p>51 האם בזיליקום כשר לפסח?</p>

<p>במקרה הצורך אפשר למנות שליח שיחתום במקומו וימכור את החמץ ועליו לומר לשליח היכן הוא מתכוון להניח את החמץ והיכן אפשר להשיג את המפתח, כדי שהשליח יוכל לציין זאת בשטר.</p> <p>ניתן גם למכור את החמץ בטלפון או בפקס או במכתב או באינטרנט למרות שבדרך זו המוכר לא עושה קניין כדי לחזק את השליחות, מכל מקום אין קניין זה מעכב, כיוון שהעיקר הוא הקניין שנעשה בעת שהרבנות מוכרת את החמץ לגוי, וקניין זה חל עבור כל המבקשים מהרבנות למכור את חמצם, כמו כן אנו לא מוכרים חמץ לרב אלא ממנים אותו לשליח שלנו ודבר כזה אפשר לעשות באמצעות האינטרנט (כך פסקו : הרב אבינר, הרב לבנון, הרב שמואל אליהו)</p> <p>מאידך, יש שאסרו מכירה בטלפון או בפקס או במכתב או באינטרנט כיוון שהקונה לא רואה ולא מכיר אפילו הכרות שטחית את המוכר ואין קניין.</p>	<p>52</p> <p>האם אפשר למנות שליח למכירת חמץ והאם אפשר למכור בטלפון או בפקס ובמכתב ובאינטרנט ?</p>
<p>למרות שאין קרבן פסח כיום, אנו חייבים לאכול מצה בליל הסדר כיוון שיש פסוק מיוחד לצייוי זה והוא : בערב תאכלו מצות (גם אם אין קרבן פסח)</p>	<p>53</p> <p>מנין יודעים שיש מצוה לאכול מצה בליל הסדר הרי התורה חייבה לאכול מצה רק עם קרבן פסח שנא' "ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות" וכיום לדאבוננו אין קרבן פסח כך שלפי זה לכאורה איננו חייבים מן התורה באכילת מצה ?</p>
<p>נאמר " לא תאכלו עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות" הפסוק מזכיר ביחד (מקיש) מצה וחמץ, דבר זה מלמדנו כי כשם שחייבים בחמץ רק אם הקמח מחמשת המינים הנ"ל כך מצה אפשר לעשות מחמשת המינים הנ"ל כיוון שרק הם מחמיצים (דברים שנעשו מקמח תפ"א, תירס וכד' אינם מחמיצים אלא יכולים לבוא לידי סרחון).</p>	<p>54</p> <p>מצה עושים רק מקמח של חיטה, שעורה כוסמת, שיבולת שועל, שיפון. למה דווקא מאלו ?</p>
<p>נאמר "ושמרתם את המצות" מכאן שיש "לשמור" את המצה שאוכלים בליל הסדר למה הכוונה לשמור ?</p> <p>א. להבדיל משאר המצות הרגילות שאוכלים בפסח שאותם שומרים שלא יבואו במגע עם מים משעת הטחינה (או הלישה) את המצה שאוכלים בליל הסדר יש לשמור שלא תחמיץ או תבוא במגע עם מים משעת הקצירה ולכן יש לאכול בזמן אכילת מצה דוקא "מצה שמורה"</p> <p>ב. המילה "לשמור" משמעותה גם "לזכור" (ואביו שמר את הדבר) כלומר כאשר מכינים את המצה לליל הסדר יש לזכור ולומר "לשם מצת מצוה" ולכן יש לאכול מצה שמורה " עבודת יד" כי האופה יכול לכוין ולומר בעוד ש "במצת מכונה" אי אפשר לומר "לשם מצת מצוה" כל הזמן אלא רק בהדלקת המכונה כך שכל שנעשה במכונה "מכח כוחו" של המדליק לאחר הזרם הראשון אינו לשמה מאידך, הרבה פוסקים אומרים שיוצאים ידי חובה גם במצה שמורה מכונה.</p> <p>לסיכום : מצה שמורה – חובה. מצה שמורה יד – עדיף ולכתחילה . מצה שמורה מכונה – גם אפשר לצאת ידי חובה.</p>	<p>55</p> <p>מה ההבדל בין מצה "שמורה" למצה רגילה ואיזו מצה יש לאכול בליל הסדר כדי לצאת ידי חובה ?</p>

<p>"אך ביום הראשון תשביתו שאור" המילה "הראשון" פירושה "שלפני" כלומר כאילו כתוב "אך ביום שלפני תשביתו" ולכן אנו משביתים חמץ ביום שלפני פסח וכך יש 7 ימים שלימים ללא חמץ.</p> <p>ההוכחה ש "ראשון" פירושו "לפני" היא :</p> <p>(1) מכך שהקב"ה אמר לאיוב "הראשון אדם תיולד" כלומר האם נולדת לפני אדם הראשון? האם אתה יודע מה היה בעבר ?</p> <p>(2) נאמר "לא תשחט על חמץ דם זיבחי" כלומר לא תשחט את קרבן פסח כאשר החמץ עדיין קיים, מכאן שיש להשביתו "ביום הראשון"- לפני הקרבת שחיטת הפסח</p>	<p>נאמר בתורה "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתים" לפי פס' זה ביום הראשון של פסח יש עדיין חמץ בבית ויש להשביתו ביום זה, הכיצד ? הרי נאמר "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתים" כלומר לא יהיה בבית חמץ 7 ימים שלימים ?</p>	56
<p>נאמר "אך ביום הראשון". המילה "אך" באה למעט ולומר שרק בחלק (חצי) מהיום הראשון צריך להשבית חמץ אבל בחצי השני עדיין אפשר שיהיה חמץ ולכן מדאוריתא החמץ אסור רק מחצות היום (לאחר 6 וחצי שעות מתחילת היום) אבל חז"ל חששו שאם יהיה יום מעונן ניטעה בשעה (כיון שהשתמשו בשעון שמש) ולכן אסרו את החמץ כבר לפני כן ואמרו שאיסור אכילה הוא לאחר 4 שעות של היום (מעלות השחר) ואיסור הנאה מחמץ הוא לאחר 5 שעות</p>	<p>ביום יד' בניסן, יום לפני הפסח, אנו מחזיקים עדיין בחמץ (מן התורה) עד חצות היום ולאחר חצות היום (מן התורה) אנו משביתים אותו. מנין יודעים שיש לחלק יום זה ?</p>	57
<p>חמשת הפעולות שאנו עושים להשבתת חמץ ולקיים מצות "תשביתו שאור" הן : בדיקת חמץ, ביטול חמץ, מכירת חמץ, ביעור (שריפת) חמץ, ביטול חמץ (בפעם השניה לאחר ביעור)</p>	<p>מהם חמשת הפעולות שאנו עושים כדי לקיים את מצות השבתת חמץ ?</p>	58
<p>לדעת רש"י אם התורה רצתה שנשרוף את החמץ היתה כותבת "תבערו חמץ" אבל מאחר וכתבה "תשביתו" והשבתה יכולה להיות גם בלב ע"י ביטול והפקר, הרי שמספיק רק ביטול. חכמי התוס' אומרים שמאחר שכאשר אני מבטל את החמץ אני למעשה מפקיר אותו והוא כבר לא שלי כך שאני לא עובר ב"לא יראה... ולא ימצא לך" לכן מספיק רק ביטול (מדאוריתא). חכמים חייבו להשמיד ולסלק את החמץ בנוסף לביטול (וראה בשאלה הבאה)</p>	<p>מן התורה מספיק לבטל את החמץ בלב ואפילו אין צורך לשרוף. מנין יודעים זאת ?</p>	59
<p>חז"ל חששו שמא האדם באמת לא ירצה או לא יוכל לכוין בכל ליבו שהוא מבטל את החמץ וכך ישאר לו חמץ בבית ויעבור על "בל יראה ובל ימצא" ולכן חייבו בדיקה ושריפה, וסיבה נוספת – שאם לא ישרוף אלא רק יבטל הוא עלול למצוא בבית עוגה טעימה, והאדם רגיל לאכול ולכן עלול לשכוח שהיום פסח ויבוא לאכול אותה, לכן חייבו חז"ל לא רק לבטל אלא גם לשרוף</p>	<p>אם מספיק רק ביטול מדוע אנו בודקים ושורפים את החמץ ?</p>	60
<p>למרות שאנו שורפים אנו גם מבטלים כיוון שאנו חוששים שמא לא בדקנו וניקינו כראוי ושמא יש עוד חמץ לכן אנו גם מבטלים ואם בכ"ז נימצא חמץ בפסח הוא כבר לא שלנו אלא מופקר ומבוטל ולא נעבור על בל יראה וכו'</p>	<p>אם אנו בכל זאת בודקים ושורפים את החמץ לשם מה צריך לבטל את החמץ בלב ובפה ?</p>	61
<p>התוס' מתרצים ואומרים שמדאוריתא לא צריך להפקיר בפני שלושה דוקא.</p>	<p>כאשר מפקירים דבר צריך לעשות זאת בפני שלושה אנשים א"כ מדוע אנו לא מפקירים את החמץ בפני שלושה אנשים ?</p>	62
<p>חמץ שלא נשרף והושבת או שלא נמכר לגוי אסור באכילה ובהנאה גם אחרי פסח, דין זה הוא למעשה קנס שחכמים גזרו כיוון שחששו שהאדם ישאיר בבית חמץ ויעבור על "לא יראה" ולא ימצא" ולכן אסרוהו גם לאחר פסח (לכן יש לבדוק בכל חנות אם יש להם תעודה המעידה כי מכרו את החמץ)</p>	<p>איך יתכן שאסור לאכול חמץ לא רק בפסח אלא גם אחרי פסח בשאר ימות השנה ?</p>	63

64	יש להשבית החמץ ביום יד', אם כן מדוע עושים בדיקת חמץ בליל יד' ולא ביום?	חז"ל תיקנו לבדוק דוקא בליל יד' בגלל (1) בלילה אור הנר יותר יעיל כיוון שנכנס לכל סדק ופינה (2) רוב הציבור נמצא בלילה בבית (ביום לא כל אדם נמצא בביתו) ולכן תיקנו לבדוק דוקא בלילה
65	מדוע לא מברכים על "ההלל" כאשר אנו קוראים אותו בהגדה? קוראים אותו בהגדה?	לא מברכים על "ההלל" כאשר אנו קוראים אותו בהגדה כיוון (1) מברכים באותו ערב בבית הכנסת על קריאת "ההלל" וזה חל גם על ההלל בהגדה (2) בהגדה אנו אומרים את שני הפרקים הראשונים של "ההלל" לפני הסעודה ות השאר לאחר הסעודה וכיוון שמפסיקין בסדר של "ההלל" לא מברכים עליו בהגדה
66	איך אפשר להוציא את החמץ מהכלי ע"י הגעלה או ליבון?	כאשר עם ישראל נלחם במדין (במדבר לא/כב) ה' אומר להם "אך את הזהב ואת הכסף... הבדיל... והעופרת, כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש... וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים" המילה אך באה ללמד כי יש להכשיר רק את הכלי ללא ה"תוספות" (ליכלוך, מדבקה). המילים "תעבירו באש" מלמדות על הגעלה על ידי ליבון ו"תעבירו במים" = מלמדנו על הגעלה על ידי הרתחה או צונן לפי תשמישו (וראה רמב"ן שם).
67	מנין שעל הבכורים לצום בערב פסח אך יכולים להיפטור מהצום ע"י השתתפות בסיום מסכת?	גם הבכורים היהודים היו צריכים להיענש במכת בכורות, ונצלו רק ברחמי ה', כנגד זה נהגו להתענות, מאחר והדבר הוא רק מנהג ויש קושי לצום בערב פסח כיוון שיש בו הרבה טורח והרבה הכנות, וכן לאחר צום לא נוכל לקיים את הסדר בצלילות הדעת, נהגו לפטור זאת על ידי השתתפות בסעודת סיום מסכת כיוון שעבור המסיים והמשתתפים הדבר הוא כמו יום טוב (שהרי סיימו מסכת) והרי ביום טוב לא מתענים.
68	איך אפשר למכור חמץ ולהשאירו בבית (בחדר או ארון סגור) בפסח?	אמנם נאמר "תשביתו שאור מבתיכם" אך נאמר גם "לא יראה לך שאור". המילה "לך" מיותרת לכאורה ומלמדת שחמץ שלך אסור לך לראות ולהחזיק בבית אבל חמץ של גוי מותר להחזיק בבית (כמובן עדיף לסלק כל חמץ ולא למכור).
69	מדוע תערובת חמץ שנוצרה בפסח אסורה אפילו אם יש בתערובת פי 1000 אוכל לא חמץ מהחמץ?	כידוע כל איסורי האכילה מותרים אם יש פי 60 מהאיסור והסיבה היא לדעת תוס' מאחר וחכמים ידעו כי ביחס כזה אין האיסור נותן טעם בהיתר ולדעת רש"י הסיבה היא מאחר שבאיל שהנזיר היה מביא נאמר "ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל" וכידוע הזרוע מיועדת לכהן ואסורה לזרים ושאר בשר האיל מותר לזרים ולמרות שהוא בושל יחד עם הזרוע אין שאר הבשר נאסר וזה בגלל שיש פי 60 בשר באיל מהזרוע ומכאן ההיתר של "בטל בשישים". כל ההיתר של חז"ל של "בטל בשישים" הוא אם התערובת נוצרה לפני פסח אבל אם התערובת נוצרה בפסח היא אינה בטילה אפילו אם יש אוכל שאינו חמץ פי 1000 מהחמץ והסיבות לכך הן: 1. התורה עצמה החמירה בענין חמץ א. שהרי כל איסורי האכילה אין עונשם כרת ורק חמץ איסור אכילתו בכרת ב. בכל איסורי האכילה אין בהם איסור בל יראה ובל ימצא ובחמץ יש איסור בל יראה ובל ימצא 2. כל איסורי האכילה אסורים כל השנה אבל חמץ מותר כל השנה ורק בפסח הוא אסור ולכן יש חשש שאדם ישכח שיש איסור חמץ בפסח לכן החמירו בכך חז"ל ואמרו שאפילו ב 1000 לא בטל 3. כל "דבר שיש לו מתירין" אפילו באלף לא בטל. החמץ הוא "דבר שיש לו מתירין" מאחר שאמנם בפסח הוא אסור אבל לאחר פסח הוא מותר ובגלל דבר זה החמירו בו.
70	מי שיוצא לבית מלון לפסח מתי והיכן יעשה בדיקת חמץ?	אם יוצא ביום יד' - יבדוק כרגיל עם ברכה בליל יד' ושורף למחרת כרגיל (יכול למכור את כל החדרים פרט לאחד שבו יעשה בדיקת חמץ) ובהגיעו לבית המלון יעשה בדיקה בחדר ללא ברכה אם יוצא לפני יום יד' ולייל יד' אבל לא לפני פורים - יעשה בדיקת חמץ בלילה לפני שיוצא ומכיוון שאין זה הזמן לא יברך, לאחר הבדיקה יבטל כרגיל ולמחרת ישרוף את החמץ ויבטל כרגיל ובהגיע ליל יד' בהיותו במלון יבדוק עם ברכה (אא"כ אמרו שבדקו ואז לא יברך) ויבטל ולמחרת ישרוף ויבטל כרגיל

<p>נחלקו חכמים האם חמץ שהתבטל לפני פסח בשישים, חוזר ומתעורר כשנכנס הפסח ואז דינו ככל תערובת בפסל שאפילו ב 1000 לא בטל או שכיוון שכבר התבטל לפני פסח בשישים, שוב אינו חוזר ונייעור, למשל, אם נפל חמץ פירור לפני פסח לתבשיל, לפני פסח הפירור בטל אם יש כנגדו 60 והשאלה היא מה יהיה עם תבשיל זה כשיכנס פסח, האם מותר לאוכלו? לדעת השו"ע (והספרדים ההולכים ע"פ פסיקתו) – אינו חוזר ונייעור ומותר לאכול תערובת זו בפסח לדעת הרמ"א (והאשכנזים ההולכים ע"פ פסיקתו) – אם התערובת היא לח בלח (כגון טיפת בירה שנפלה למשקה) - אינו חוזר ונייעור כי בתערובת לחה האיסור מתמוזג לגמרי בהיתר. אבל אם החמץ היה יבש – חוזר ונייעור ואסור</p>	<p>71 מה פירוש "חוזר ונייעור" ?</p>
<p>חז"ל קבעו "טעם כעיקר" כלומר אם יש תערובת שיש בה יותר היתר מאיסור אבל לאיסור יש טעם והטעם מתפשט בתבשיל, התבשיל אסור למרות שהרוב הוא היתר והסיבה לכך היא שנאי' בנזיר (שאסור לו לאכול גפן ומוצריה) "וכל משרת ענבים לא יאכל" כלומר למרות שמדובר רק במים שהשרו בו ענבים והנזיר אינו אוכל את הענבים אלא רק את המים שספגו את טעם הענבים, התורה אסרה זאת ומכאן ש "טעם כעיקר". אבל אם הטעם כבר התקלקל ונפגם – לדעת פוסקי ספרד התבשיל מותר (ואת הסיר יש להגעיל) זאת מאחר והתורה כתבה "לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתנה" כלומר נבילה הראויה לאכילה ע"י גר נקראת נבילה ושאינה ראויה לאכילה אינה נבילה ומאחר הטעם פגום התבשיל מותר מאידך לדעת פוסקי אשכנז – יש להחמיר ולאסור כל נותן טעם לפגם לדוגמא: אם בטעות בישלו בפסח בסיר של חמץ שלא הוכשר. טעם החמץ הבלוע בסיר מתערב באוכל וכפי שראינו לעיל "טעם כעיקר" והתבשיל והסיר אסורים בפסח. מאידך אם לא בישלו בסיר לפחות 24 שעות (אינו "בן יומיו") הרי שהחמץ שבלוע בו פגום והוא "נותן טעם לפגם" ולדעת הספרדים יהיה מותר (בדיעבד, ואת הסיר יש להכשיר) כי לדעתם "נותן טעם לפגם מותר" ולדעת האשכנזים שהחמירו – אסור.</p>	<p>72 מהו "נותן טעם לפגם" ומה דינו?</p>

כדאי לזכור !!!

1. לבדוק לפני החג אם הופרשה חלה מהמצה שברשותך
2. לצלות את הזרוע
3. לפתוח לפני החג את האריזות של המצות ואת המכסים של בקבוקי היין והשתיה
4. לנקות לפני החג את הבקבוקים המועלים לשולחן
5. להכין כוסות לכל אחד ממשתתפי הסדר. לבדוק לפני החג שהכוס (גם של הקטנים) אכן מכילה 86 גר' ושהיא שלימה ללא פגם וסדק
6. להכין לפני החג מי מלח (ולנוהגים במי חומץ יש לדאוג שהמים יהיו הרוב והחומץ או מי הלימון יהיו המיעוט)
7. לשקול לפני החג את המצה ולחשב כמה מהמצה שווה ל "כזית" (ראה פרק ג' בחוברת זו)
8. להכין את השאלות והתשובות לסיפור נס יציאת מצרים וההגדה (ראה פרק א' בחוברת זו)
9. בתפילת מוסף של יו"ט הראשון מפסיקים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" ואומרים "מוריד הטל"
10. בתפילת "מעריב" במוצאי יו"ט הראשון מפסיקים לומר "ותן טל ומטר" ואומרים "ותן ברכה" או "ברכנו"
11. אחרי תפילת מעריב במוצאי יו"ט הראשון מתחילים לספור "ספירת העומר"
12. להשתדל לומר ביום הראשון של פסח 90 פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע, מוריד הטל" ואז אם הוא מסופק אם התפלל נכון – אינו חוזר.
13. לברר רשימת תרופות כשרות לפסח באינטרנט. (וראה בפרק ג' שאלה 30 בחוברת זו).

פרק ד'

עיון והעמקה במבחר שאלות ותשובות בהילכות ליל הסדר

<p>קיימים כמה טעמים ללבשת ה"קִיטל" בליל הסדר: זכר לבגדי הלבן שלבשו הכהנים אשר טיפלו בקרבן הפסח, לדעת המקובלים מסמל הלבן את החסד ובליל הסדר אנו מצווים לעשות חסד ולהזמין "כל דכפין" ועניים לשולחנו.</p>	<p>מדוע עורך הסדר לובש "קִיטל" בליל הסדר (לפי מנהג אשכנז)?</p>
<p>הסיבות העיקריות לשתיית דווקא 4 כוסות הן:</p> <p>א. כנגד ארבעת לשונות הגאולה ("והוצאתי", "והצלתי", "וגאלתי", "ולקחתי").</p> <p>ב. כל כוס היא כנגד אחד מחלקי ההגדה: הראשונה – קידוש, השנייה – סיום "מגיד", שלישית – סיום ברכת המזון, רביעית – סיום ההלל.</p> <p>ג. כנגד ארבעת המלכויות ששעבדו את ישראל.</p>	<p>מדוע צריך לשתות בליל הסדר 4 כוסות יין?</p>
<p>לאחר 4 לשונות של גאולה ("והוצאתי", "והצלתי", "וגאלתי", "ולקחתי") התורה כותבת "והבאתי". יש מחלוקת האם "הבאתי" גם הוא לשון של גאולה ולכן צריך 5 כוסות ולא רק 4 כוסות ויש האומרים שהיא אינה נחשבת ללשון גאולה וצריך רק 4 כוסות כמו כן יש נוסח בגמ' (פסחים קיח.) " (כוס) רביעי גומר עליו את ההלל" מאידך יש גירסה אחרת (רב עמרם גאון) " חמישי גומר עליו את ההלל" ולכן בגלל מחלוקת זו ממלאים כוס חמישית אבל לא שותים אותה וקוראים לה "כוס של אליהו" כיון שכאשר הוא יבוא הוא יגיד לנו לפי מי ההלכה בענין "והבאתי" והכוס החמישית נוהגים להשאיר את הכוס (כשיש עליה כיסוי מהודק) למחר בבוקר ועושים עליה קידוש של הבוקר או מחזירים אותה (אם לא טעמו ממנה) לבקבוק.</p>	<p>מדוע ממלאים כוס חמישית וקוראים אותה ע"ש אליהו הנביא ומה עושים איתה?</p>
<p>חז"ל תיקנו שיש ליטול ידיים (בלי ברכה) כאשר אוכלים דבר שמטבלים אותו במשקה ולכן מכיוון שמטבלים את הכרפס במי מלח (או מי חומץ) יש ליטול ידיים ובלי ברכה</p> <p>האמת היא שיש להקפיד על הלכה זו במהלך כל ימי השנה אבל אנו מקפידים על כך דוקא בליל הסדר בגלל:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. כדי שהילדים יראו דבר מוזר זה וישאלו "מה נשתנה" 2. בליל הסדר אנו מנסים לנהוג בהרבה דברים כמו שנהגו בבית המקדש ומאחר שבביהמ"ק היתה הקפדה על טבילה וניזוהרו מאוד בענייני טומאה וטהרה גם אנו עושים זאת בליל הסדר ואפילו מחמירים בכך (שהרי אוכלים כרפס פחות מ"כזית" ועל פחות מכזית לא נוטלים אפילו ללחם) 	<p>מדוע נוטלים ידיים (בלי ברכה) לפני אכילת טיבול הכרפס ואכילתו?</p>
<p>א. להראות אמונתנו שאנו מוכנים כל רגע לצאת ולקבל פני משיח</p> <p>ב. להראות את הביטחון שלנו בקב"ה ובתורתו שהרי בתורה כתוב שליל הסדר הוא "ליל שימורים" כלומר שהקב"ה שומר עלינו ולכן כדי להראות שאכן אנו מאמינים בכך אנו משאירים את הדלת פתוחה</p> <p>ג. הגויים תמיד העלילו עלילות דם וטענו שאנו מחביאים דם בבית כדי לטבול בו את המצה ולכן כדי להראות שאין זה נכון אנו משאירים דלת פתוחה ובכך אומרים ומראים שאין לנו מה להסתיר</p>	<p>מדוע פותחים את הדלת בליל הסדר?</p>
<p>לדעת רב יוסף (פסחים קיד:) יש להניח שני מיני בשר בקערה ואילו לדעת חכמים אחרים אפשר להניח כל שני תבשילים שונים ולכן פסק השו"י זרוע שהיא כנגד קורבן פסח וביצה שהיא כנגד קורבן חגיגה. ומניחים דווקא ביצה שהיא מסמלת ל"ע אבילות (עגולה וסתומה כמו אבל שפיו סתום מרוב צער), כזכר לחורבן בית המקדש שבאותו יום בשבוע בו חל יום א' של פסח יחול באותו יום תשעה באב ולכן גם נהגו לשים בקערה מי מלח, זכר לדמעות שהן מלוחות, יש אומרים שביצה ככל שמתבשלת באש נעשית קשה יותר כסמל לעם ישראל – ככל שיענו אותו כן יתחזק וכן יפרוץ.</p>	<p>מדוע יש להניח ביצה בקערת הסדר?</p>
<p>הביצה היא זכר לקרבן חגיגה ולדעת בן תימא יש לצלות את קרבן חגיגה מאידך לדעת חכמים אחרים יש לבשל את קרבן חגיגה ולכן שתי דיעות אלו קיימות גם לענין הביצה. לדעת השו"ע יש לבשל את הביצה ולדעת הרמ"א יש לצלותה. נהוג אצל רבים לבשל את הביצה ואח"כ לצלותה על הגז</p>	<p>האם יש לבשל את הביצה או יש לצלות אותה?</p>

<p>בתחילה ב "יחץ" חצינו את המצה האמצעית , את החצי הראשון השארנו בין שלשת המצות ואת החצי השני (האפיקומן) החבאנו.</p> <p>ה "מצה האמצעית" מסמלת את הנקודה הפנימית שבתוכנו שהיא מורכבת מצדדים טובים ומצדדים שליליים. את החלק השלילי שבאופי שלנו אנחנו בדרך כלל מחביאים ונמנעים מלהתמודד איתו אבל כדי לצאת ממש מהעבדות והשיעבוד הנפשי חייבים כן להכיר בנפילות שלנו, לראות אותם, להודות בהם . לאחר שעברנו את כל תהליך "ליל הסדר" וצברנו עוצמות יש בכוחנו הנפשי לעמוד מול הנקודות השליליות ולהתמודד איתם וכך נצא לחירות אמיתית.</p>	<p>למה חייבים לקבל את האפיקומן מאלו שהחביאו או "גנבו" אותו ובלעדיו אי אפשר לסיים את ליל הסדר ?</p>
<p>צריך להסב בליל הסדר (לצד שמאל) כשאוכל ושותה יין כדלהלן : ב"מוציא מצה", (כשאוכל 2 "כזית" מצה) ב"כורך" (כשאוכל 1 "כזית" מצה) ב"צפון" (כשאוכל 1 כזית מצה באפיקומן) בשתי 4 הכוסות.</p> <p>מי שלא הסב באכילת המצות צריך לשוב לאכול מצה וכן אם לא הסב בשתי היין צריך שוב לשתות (אישה שלא הסיבה בדיעבד, לא צריכה לחזור) ההסיבה מסמלת את החירות ובליל הסדר אנו מסמלים את היותנו בני חורין.</p> <p>ההסיבה נעשית דווקא לצד שמאל משני טעמים (א) כיוון שאוכלים ביד ימין כך שאי אפשר להסב לימין (ב) שמא יקדים קנה לושט, היינו, קנה הנשימה שנמצא בצד שמאל עלול להיפתח עם ההסיבה ולגרום לחדירת האוכל לתוכו ולחנק.</p>	<p>מתי צריך להסב בליל הסדר ?</p>
<p>את החרוסת עושים מאגוזים רימונים שקדים תאנים תמרים תפוחים ותבלינים. החרוסת היא כנגד הטיט ומכינים אותה מפירות, להם נמשלו ישראל ב"שיר השירים" : אגוז – "אל גינת אגוז ירדתי", רימונים – "כפלח הרימון רקתך", שקדים – שייד למשפחת האגוזים, תאנים – "התאנה חנתה פגיה" (יש להקפיד שהתאנים לא תהינה מיובשות עם אבקה לבנה מחשש חמץ) תמרים – "אמרתי אעלה בתמר", תפוח – "תחת התפוח עוררתיך" וכן שמים תבלינים הדומים לתבן זכר לתבן שאספו בני ישראל במצרים (כמו זנגביל) לכל זה יש כמובן להוסיף יין אדום</p>	<p>מאילו פירות ותבלינים יש להכין את החרוסת</p>
<p>לדעת רש"י ותוס' וכך פסק השו"ע וזה המנהג הרווח (תע"ג,ד) יש להניח 3 מצות בין היתר בגלל הסיבות הבאות :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. צריך שתי מצות שלימות כמו בכל שבת ויום טוב, בהם לוקחים "לחם משנה" (כנגד המן שירד ביום השישי גם לשבת) ומצה שלישית, לבצוע אותה כדי לקיים "לחם עוני" דהיינו לברך "המוציא" גם על שתי מצות שלימות כמו בכל יו"ט וגם על מצה שבורה (כי ב"יחץ" חצינו אותה) המסמלת "לחם עוני". 2. המצות הן כנגד השלישיה כהן לוי וישראל. 3. המצות הן זכר לשלוש סאים קמח סולת שאמר אברהם לשרה להכין למלאכים, דבר שהיה בפסח. 4. לקרבן תודה (שהאסיר מביא כאשר יוצא מהמאסר) היו מביאים 3 מינים של מצות, 10 מכל מין, ונותנים אחד מכל מין "תרומה לד" כך אנחנו שיצאנו ממאסר המצרים מביאים 3 מצות. 5. <p>מאידך הגר"א פסק (ע"פ הרמב"ם) לקחת רק 2 מצות שלימות (ב "יחץ" חוצים אחת ומברכים ב "מוציא מצה" על מצה וחצי) כנראה בגלל הסיבה הבאה : כיוון שכך מסמלים ממש את העוני שהרי בכל יו"ט ושבת מברכים על 2 לחמים שלימים ועכשיו נברך על פחות מהרגיל על מצה וחצי . ולגבי "לחם משנה" שצריך להיות שלם כנראה שחצי מצה בליל הסדר היא היא המסמלת את המצב השלם של העבדות וחלקיותה היא שלימותה, (וראה באורך ובטוב טעם בדברי הרב יוסף צבי רימון בסיפרו "ליל הסדר" עמ' 80)</p>	<p>כמה מצות יש להניח בקערת הסדר ולמה ?</p>

<p align="center"><u>לדעת הגר"ע וספרדים</u></p> <p>ב "מוציא מצה" – עורך הסדר צריך לאכול פעמיים כזית מצה ושאר בני הבית שאינם אוכלים מהמצה שלו יכולים לאכול רק כזית אחד</p> <p>ב "כורך" – גם עורך הסדר וגם כל אחד מהמשתתפים אוכלים כל אחד לפחות כזית אחד מצה</p> <p>ב "צפון" – גם עורך הסדר וגם כל אחד מהמשתתפים אוכלים כל אחד לפחות כזית אחד מצה (ויש שאוכלים בצפון פעמיים כזית מצה)</p> <p>לסיכום: עורך הסדר – לפחות 4 כזית מצה שאר משתתפי הסדר - 3 כזית מצה (כזית מצה לפי הגר"ע = 1 מצת מכונה וראה להלן בשאלה הבאה)</p> <p align="center"><u>לדעת פוסקים אשכנזים</u></p> <p>ב "מוציא מצה" - שלושת רבעי מצה (ולפחות חצי, וחולה יכול שליש מצה)</p> <p>ב "כורך" – חצי מצה (ומי שקשה לו – שליש מצה)</p> <p>ב "צפון" – שני שליש מצה (ואם קשה חצי או שליש מצה)</p> <p>פסיקה זו מתבססת על הדיעות השונות המוזכרות בשאלה הבאה ועל כך שב "מוציא מצה" מקיימים מצוות עשה מן התורה ולכן יש לאכול את השיעור הגדול.</p> <p>כל "כזית" מצה יש לאכול תוך 4 דקות עד 7 דקות מבלי לדבר.</p>	<p>כמה כזית מצות צריך לאכול בליל הסדר ומתי? (וראה להלן בשאלה הבאה)</p>
<p>יש מודדים בנפח ויש במשקל ויש בענין זה דעות שונות. הדעות העיקריות הן:</p> <p>כזית = 47.5 סמ"ק דהיינו יותר מ שלשת רבעי מצה (חזו"א לפי תוספות)</p> <p>כזית = 27 סמ"ק דהיינו חצי מצה (ר' חיים נאה לפי תוס')</p> <p>כזית = 19 סמ"ק דהיינו שליש מצה (ר' חיים נאה לפי הרמב"ם)</p> <p>כזית = מצת מכונה שלימה דהיינו 30 גר' במשקל ולא בנפח בסמ"ק אבל זקן או חולה יכול גם ב 20 גרם (הגר"ע)</p> <p>במצת יד: יש לשקול ולמדוד לפני החג. אם שכח יכול לשקול במשקל מכני בלבד (לא חשמלי או ע"י סוללה) גם בליל הסדר</p>	<p>כמה מצה צריך לאכול כדי לאכול "כזית" מצה?</p>
<p>על אכילת מצה – יאכל "כזית" מצה (וראה לעיל את השיעורים השונים)</p> <p>מרור – "כזית" מרור (וראה להלן את השיעורים השונים)</p> <p>כורך – יאכל חתיכה קטנה של מצה יחד עם חתיכה קטנה של מרור וחרוסת אפיקומן – "כזית" מצה</p>	<p>מה המינימום לחולה או זקן באכילת מצה מרור כורך ואפיקומן?</p>
<p>לכתחילה יש לשתות את כל הכוס (הכוס צריכה להכיל 86 גרם לפחות וכדאי לא לקחת כוס יותר גדולה מכוס של 86 גרם) אבל אם אינו יכול יש לשתות לפחות רוב כוס (44 גרם). יש לשתות את הכוס ברצף מבלי שינתק את הכוס מהפה. על הכוס להיות מלאה.</p>	<p>האם צריך לשתות את כל הכוס בליל הסדר?</p>
<p>יש פוסקים הסוברים כי כל כוס חשובה בפני עצמה ולכן יש לברך על כל כוס ובמיוחד עקב העובדה שיש הפסק בין כוס לכוס ולכן הברכה על הכוס הקודם לא תחול על הכוס הבאה וכך נהגו האשכנזים לברך על כל כוס מאידך יש האומרים כי הברכה על הכוס הראשונה חלה גם על הכוס השניה ואין לברך עליה כי לדעתם ההפסק בין הראשונה לשניה לא מהווה הפסק אבל על הכוס השלישית שהיא לאחר ברכת המזון יש לברך כיוון שאמירת ברכת המזון מהווה הפסק ועל הכוס הרביעית אין לברך כי הברכה על הכוס השלישית פוטרת אותה כך שלדעתם (וכך נוהגים הספרדים) יש לברך רק על הראשונה והשלישית בלבד</p>	<p>האם צריך לברך "בורא פרי הגפן" על כל אחד מארבעת הכוסות בליל הסדר?</p>
<p>בין ראשונה לשניה – מותר רק משקאות לא משכרים (לא יברך) שמא ישתכר ולא יוכל קרוא את ההגדה</p> <p>בין שניה לשלישית – מותר (לא יברך) כנראה בגלל שזה בזמן הארוחה</p> <p>בין שלישית לרביעית – אסור</p>	<p>האם מותר לשתות בין הכוסות?</p>

<p>השו"ע (רע"ב,ב) פסק (ע"פ ב"ב צו:) פסק שבכל קידוש אפשר להשתמש במיץ ענבים אבל לגבי ליל הסדר יש אומרים שצריך דוקא יין כיון שהיין מסמל חירות יותר ממיץ ענבים וכן בגלל שהיין משמח וצריך לשמוח ביו"ט. אבל למרות דעות אלו אפשר לכתחילה לקדש על מיץ ענבים ולכן: מי שאין לו קושי או מיגבלה אחרת ישתה יין אבל מי שקשה לו יין או שמזיק לו או שיגרום לו להירדם או לא לספר ניסי יציאת מצרים בצלילות דעת יכול לשתות מיץ ענבים ויש שנהגו לערבב קצת יין במיץ הענבים</p>	<p>האם אפשר לצאת ידי חובת ארבע כוסות ע"י שתיית מיץ ענבים ולא יין?</p>
<p>למרות שזו מצוות עשה (מדרבנן) שהזמן גרמא ונשים בד"כ פטורות ממצווה כזו, כאן נשים חייבות כיון שאף הן היו באותו הנס וגם בגלל שהגאולה בזכותן (אישה שלא הסיבה בדיעבד, לא צריכה לחזור)</p>	<p>האם נשים חייבות בשתיית 4 כוסות?</p>
<p>מטיפים 16 פעמים כאשר אומרים כדלהלן: ד"ס (1) ואש (1) ותימרות עשן (1) סה"כ 3 ד"ס (1) צפרדע (1) וכו' סה"כ 10 דצ"ך (1) עדי"ש (1) באח"ב (1) סה"כ 3 מטרת ההטפה היא לסמל שאנו מוציאים מהכוס שלנו את המכה שהזכרנו והיא לא תיפגע בנו יש המטיפים באמצעות האצבע או הזרת ויש שנהגו להטות את הכוס ולשפוך ממנו בכל 16 הפעמים ולאחר מכן לרוקן אותו לשטוף אותו ולמלאו שנית אם משתמשים ביין של שביעית א"א להטיף</p>	<p>למה ואיך מטיפים מהיין בזמן אמירת עשרת המכות?</p>
<p>שיטת הרמ"א (ע"פ מהרי"ל) – לפי סדר האכילה – המוקדם קרוב יותר כיוון ש"אין מעבירין על המצוות" כלומר לא מדלגים על מצוה שעומדת עכשיו לפניך ולכן יש לסדר כך שהדבר הראשון שאתה צריך לאכול יהיה הראשון לפניך ולכן הסדר יהיה: כרפס והחומץ, מצות, מרור, חרוסת, זרוע, ביצה שיטת הגר"א – המצות באמצע, מרור וחרוסת למעלה (כי אוכלים אותם אח"כ עם המצה) (זרוע וביצה למטה (כי הם רק זכר) שיטת האר"י וזו השיטה הנפוצה כיום - יש לסדר בצורה של שני סגולים. הסגול האחד זרוע מימין, ביצה משמאל ומרור למטה מהם באמצע. הסגול השני חרוסת מימין כרפס משמאל וחזרת (לכורך) למטה באמצע כל אלו סמוך לשלשת המצות</p>	<p>איך יש לסדר את הקערה ולמה?</p>
<p>המשנה אומרת: "אלה ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח? בחזרת ובעולשין ובתמכא ובחרחבינא ובמרור", בגמרא (פסחים לט) בחרו בחזרת שהיא חסה כמרור, ראשית בגלל שהמילה "חסה" היא מלשון "חס" שה' חס וריחם עלינו ושנית בגלל שהחזרת (החסה) תחילתה (ראשי העלים) מתוק וסופה (השורש) מר, כך עשו המצרים לאבותינו בתחילה הושיבו במיטב הארץ ובסוף מיררו את חייהם. כמו כן החסה בתחילת גדילתה אינה מרה ואח"כ, אם לא קוטפים אותה, נעשית מרה וכך היא זכר שבהתחלה שיעבדום במתיקות ואח"כ מיררו את חייהם בכל מיקרה לכתחילה יש להשתמש בחסה מגידול ללא תולעים (קטיף וכד') ורק אם אי אפשר להשיג חסה מגידול ללא תולעים יש לנקות עלה עלה בדקדקנות ולפי הילכות ניקוי ירק מתולעים, ראשית יש להפריד את העלים, להשרות אותם 3 דקות במים עם מעט מי סבון (לא להשרות בחומץ), לעבור מכל צד עם כרית סקוטש ולשטוף בזרם מים חזק</p>	<p>האם אפשר להשתמש בחסה כ"מרור" בקערת הסדר?</p>

<p>מכיון ששיעור אכילה תמיד ברוב הענינים הוא "כזית" וגם מכיון שיש לברך על המרור וגם בגלל שמרור הוקש למצה צריך לאכול "כזית" מהמרור</p> <p>י"א ש "כזית מרור" = כ 30 גרם חסה ולזקן או חולה 20 גרם (הגר"ע)</p> <p>י"א ש "כזית מרור" = כ 27 סמ"ק דהיינו עלה בינוני של חסה (מ"ב)</p> <p>י"א ש "כזית מרור" = כ 19 או 17 סמ"ק דהיינו עלה קטן יותר (חזו"א,גרש"ז)</p> <p>סיבת המקלים היא : כזית מרור היום זו מצוה מדרבנן</p>	<p>כמה "מרור" (חסה) יש לאכול ?</p>
<p>"על מצות ומרורים יאכלוהו" . חכמים הבינו שיש לאכול מצה בנפרד ואח"כ מרור בנפרד ואכן כך אנו נוהגים אבל הלל הבין שיש לאכול את המצה והמרור (ולדעת רש"י ורשב"ם גם את קרבן פסח) ביחד בכריכה אחת ולכן לצאת יד"ח מנהגו של הלל בזמן המקדש גם אנו כורכים כזית מצה וכזית מרור עם חרוסת ואוכלים את הכריכה בהסיבה</p>	<p>מדוע אוכלים שוב מצה ומרור ב "כורך" ?</p>
<p>צריך לאכול דבר שברכתו "בורא פרי האדמה" ולכן אפשר לאכול גם תפוח אדמה מבושל וכד' הסיבה לאכילה זו היא בין היתר בגלל</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שבכך אנו מראים חירות ובטחון בקב"ה שהרי אנו אוכלים מיד בתחילת הערב משהו שמעורר את התיאבון ויודעים שיהיה לנו אוכל להשביע תיאבון זה בהמשך הערב 2. כדי לא לברך שתי ברכות על המרור (אדמה ועל אכילת מרור) שהרי לא עושים מצוות חבילות חבילות ולכן עתה מברכים ה"אדמה 3. כדי שנאכל משהו ולא נישאר עם בטן ריקה עד "שולחן עורך" שהוא אחרי "מגיד" 4. אכילת ירק וכד' לפני האוכל בזמנם היתה משהו יוצא דופן ולכן חכמים תיקנו לעשות היכר כדי שהילדים ישאלו "מה נשתנה" (וי"א שההטבלה היא ההיכר) <p>אבל נוהגים לאכול דווקא כרפס בין היתר בגלל :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שיש בו רמז שראשי התיבות כרפס מורכבות מהמילים ס' פרך (שישים ריבוא עבדו בפרך) 2. שהוא רמז לכתונת "הפסים" של יוסף שאותה טיבלו האחים בדם שהביאה לגלות מצרים (במילה כרפס רמוזות המילים כתונת פס) כך אנו טובלים את הכרפס (מטבילים דוקא בחומץ או מי מלח כיוון שלדעת חז"ל יש בו ארס והארס נקה על ידי החומץ או מי המלח) 	<p>האם חייבים לאכול דוקא כרפס בליל הסדר או שאפשר להשתמש בירק אחר ומדוע ?</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. לדעת הרשב"א והרא"ש אין חובה לאכול כזית כיוון שכל המטרה (ראה שאלה קודמת סעיף 4 בתשובה) היא לעשות היכר שהילדים ישאלו 2. יש מחלוקת האם צריך לברך "ברכה אחרונה" על הכרפס. <p>י"א שכיון שאנו רוצים שברכת הכרפס ("האדמה") תפטור את המרור שאוכלים לאחר מכן אין לברך "ברכה אחרונה" (רש"י רשב"ם)</p> <p>מאידך י"א שיש לברך "ברכה אחרונה" על הכרפס ואם כן מדוע אנו לא מברכים ברכה ראשונה על המרור ? הסיבה היא בגלל שאוכלים את המרור לאחר "המוציא" ו"המוציא" פוטר אותו מברכה ראשונה</p> <p>בגלל מחלוקת זו אוכלים פחות מ "כזית" ויוצאים מהספק</p>	<p>מדוע אוכלים כרפס פחות מ "כזית" ?</p>

<p>שמא הסחנו את דעתנו ונגענו במקומות מלוכלכים</p>	<p>אם נטלנו ידיים (בלי ברכה) עבור הכרפס מדוע שוב ליטול ידיים (עם ברכה) לפני אכילת המצה?</p>
<p>את קרבן פסח היו צולים על האש ואוכלים בהר הבית ולכן אין לאכול בשר או עוף צלוי בליל הסדר כיון שהדבר ייראה כאילו אנו אוכלים קרבן פסח מחוץ לעזרת הר הבית.</p> <p>בשר או עוף צלוי הוא בשר שצולים אותו על האש או שמכינים אותו בתנור או בסיר בלי נוזלים ובשר כזה אין לאכול בליל הסדר ולכן כאשר מכינים בשר לליל הסדר יש להכין אותו עם נוזלים כגון מים, שמן, יין או נוזל אחר</p> <p>בגלל סיבה זו ובגלל שאת הזרוע אנו צולים, אין לאכול את הזרוע בליל הסדר</p> <p>כל האמור לעיל מתייחס רק לליל הסדר. למחרת אין כל הגבלה וגם אפשר לאכול את הזרוע</p>	<p>איזה בשר ועוף לא אוכלים בליל הסדר ומדוע?</p>
<p>נאמר "ואכלתם אותו בחיפזון" ומכאן למד רבי עקיבא שיש לאכול את קרבן פסח, וכיום את האפיקומן, עד עלות השחר כלומר עד זמן "חיפזון" של עם ישראל כיון שבעלות השחר כבר היזדרזו ממש לצאת</p> <p>מאידיך רבי אלעזר בן עזריה הבין שמדובר כאן ב"חיפזון" של המצרים שהיה במכת בכורות שהיתה בחצות הלילה ולכן לדעתו יש לאכול עד חצות</p> <p>להלכה יש לאכול לכתחילה עד חצות ובדיעבד יוצאים יד"ח גם לאחר חצות</p>	<p>עד מתי יש לאכול את האפיקומן ומדוע?</p>
<p>בזמן שבית המקדש היה קיים היתה המצווה העיקרית בליל הסדר (בנוסף ל"והגדת לבנד") אכילת קורבן הפסח, והרמב"ם (הלכות חמץ ומצה ח"ט) כותב "באחרונה אוכל מבשר הפסח אפילו כזית ואינו טועם אחריו כלל ובזמן הזה אוכל כזית מצה ואינו טועם אחריה כלום כדי שיהיה הפסק סעודתו וטעם בשר הפסח או המצה בפיו שאכילתן היא המצווה". כלומר אסור לאכול ולשתות לאחר האפיקומן כדי שטעם המצה ישאר בפיו. אבל אם נישאר לאחר ההגדה לומר ד"ת ושירים לקב"ה וממש קשה לו בלי לשתות מותר לשתות מים ואפילו קפה או תה (עם סוכר).</p>	<p>מה אסור לעשות לאחר אכילת האפיקומן?</p>
<p>לכתחילה יש לסיים את ההלל וכן לשתות את הכוס הרביעית עד חצות אבל מי שלא סיים עד חצות יקרא את ההלל עם ברכת "יהללוך" ללא כל שינוי וישתה את הכוס הרביעית (ראה מקראי קודש, הלכות ליל הסדר עמ' 557 סוף הערה כא' שהעיד שהגר"ע חזר בו ופסק כדלעיל)</p>	<p>עד מתי אפשר לומר את ההלל בליל הסדר וכן עד מתי אפשר לשתות את הכוס הרביעית?</p>
<ol style="list-style-type: none"> נשים חייבות בו למרות שבד"כ פטורות מהלל (מ"ע שהז"ג) אומרים אותו בלילה למרות שבד"כ לא אומרים הלל בלילה (הסיבה: הנס אירע בדיוק בתאריך ובמנ הזה וכן ליל הסדר נחשב כיום וראה "שפת אמת") אומרים אותו בישיבה למרות שבד"כ אומרים בעמידה (הסיבה: כבר קרא הלל בביהכ"ס ולא רצו להטריח שוב וכן ליל הסדר הוא ליל של חירות ודרך חירות היא בישיבה) אומרים שני המזמורים הראשונים של ההלל מפסיקים לאכילת מצה וסעודה ואח"כ ממשיכים בהלל (הסיבה: שני המזמורים הראשונים עוסקים ביצא"מ ולכן הם שייכים ל"מגיד" שלפני כן, מאידך שאר ההלל עוסק בגאולה העתידה שתהיה בסוף ולכן הוא שייך לסוף הסעודה וליל הסדר) אחד אומר בקול והשאר עונים אחריו 	<p>מה המיוחד בהלל בליל הסדר?</p>

<p>בדרך כלל בימות השנה מכבדים את האורח וזאת כדי שיברך בברכת המזון את בעל הבית אבל בליל הסדר הרמ"א סובר שבעה"ב יזמן ויברך כיון שנא' "טוב עין הוא יבורך" ובליל הסדר בעה"ב הוא טוב עין שהרי הזמין אורחים לשולחנו (בעה"ב יכול לוותר ולכבד אחרים)</p>	<p>את מי יש לכבד בזימון בליל הסדר ?</p>
<p>נכון. והסיבה היא מפני שהאפיקומן הוא זכר לקורבן פסח שבו נאמר "בבית אחד יאכל"</p>	<p>האם נכון שיש לאכול אפיקומן רק במקום אחד, בחדר אחד ובשולחן אחד?</p>
<p>לכתחילה יש לסיים את ההגדה לפני חצות. אבל בדיעבד יכול לומר את ההגדה גם לאחר חצות ולסיים את ברכת " אשר גאלנו" בשם ומלכות כרגיל</p>	<p>האם יש לסיים את ההגדה לפני חצות הלילה?</p>
<p>יש ענין גדול להזמין לליל הסדר אנשים בודדים, עניים, או הנימצאים בצרה כלשהיא בין אם הם מבני המישפחה ובין אם הם לא מבני המשפחה, אין שימחה לפני הקב"ה כמו שימחת העניים והכלים השבורים.</p>	<p>האם יש ענין להזמין אורחים לליל הסדר?</p>
<p>בענין זה יש מינהגים שונים. יש שמניחים קערת סדר אחת בלבד בשולחן והיא עבור עורך הסדר. יש הנוהגים להניח קערה לפני כל אדם נשוי המשתתף בסדר</p>	<p>האם צריך להכין קערת סדר לכל משתתף או רק לעורך הסדר?</p>
<p>לכתחילה יש להניח על השולחן ולהשתמש בכלים הכי יקרים ויפים בליל הסדר אבל אם יש אורחים רבים ויהיה קושי רב לשטוף כלים ועד שעה מאוחרת בלילה אפשר להשתמש בכלים חד פעמיים בתנאי שיהיו קשיחים, איכותיים ביותר ובצבעים מכובדים ומרהיבים</p> <p>לדעת הרב פיינשטיין כוס חד פעמית אינה כשרה כיון שהכוס צריכה להיות שלימה וללא שבר אפילו הקל ביותר ואם פגם אסתתי כזה פוסלה ק"ו כשהיא עשויה מחומר חד פעמי</p> <p>מאידיך "הציץ אליעזר" סובר שהיא כשרה כיון שהן מלכתחילה נוצרו כך ולכן ארעיותן אינה פוסלת אותן</p> <p>והמנהג הרווח הוא להשתמש בכוסות חד פעמיות בתנאי שהן קשיחות וחזקות ועמידות אבל לא להשתמש בכוסות חד פעמיות פשוטות דקות ורכות</p>	<p>האם מותר להשתמש בכלים חד פעמיים לליל הסדר לאור ההלכה שיש להניח על שולחן הסדר כלים יקרים ומכובדים המבטאים את החירות?</p> <p>האם ניתן לעשות קידוש ולשתות 4 כוסות מכוסות חד פעמיים?</p>
<p>בכל הדרכים הנ"ל מקיימים את "והגדת לבנך" בתנאי שהם אכן משאירים בלב השומע רושם אדיר של כוחו ועוצמתו ושלמותו של ד' ביציאת מצרים ובכלל. חשוב לציין שיש להתאים את דברי התורה לרמת הילדים והשומעים ולא לרמת האומר בלבד.</p>	<p>איך מקיימים את מצות "והגדת לבנך", האם ע"י פילפולים בענין פסח או תיאור ניסי יציאת מצרים בפשט ובדרש ובהצגה או ע"י הסבר ההגדה ?</p>
<p>בכל יום אנו "מזכירים" את יציאת מצרים אך בליל הסדר יש הבדלים וכדלקמן :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. בליל הסדר אין רק חובה לזכור אלא עלינו "לחיות" את יציאת מצרים ולכן חז"ל תיקנו לשתות 4 כוסות המזכירות דם, להסב, לטעום מצה, מרור, חרוסת כל זה כדי להפעיל את כל החושים שלנו שירגישו (לא רק יזכרו כמו בכל השנה) את הנס הגדול ולכן נאמר "בכל דור ודור חייב אדם לראות (להראות) את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" ולחיות את השיעבוד ואת הניסים והיציאה לגאולה. 2. בכל לילה אנו מזכירים יציאת מצרים (בק"ש) לעצמנו ואילו בליל הסדר המצוה היא לספר לבנים ולא רק לעצמנו 3. בכל לילה המצוה לזכור ע"י אמירה בליל הסדר עלינו לספר בדרך שאלה ותשובה (כי ישאלך וכו'). 4. בכל לילה מזכירים את התוצאה והיא היציאה ממצרים ובליל הסדר מספרים על התהליך 	<p>מדוע יש ענין כזה גדול לספר בניסי יציאת מצרים בליל הסדר הרי אנו מחויבים לזכור ולהזכיר את יציאת מצרים כל יום ?</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. יוצאים יד"ח בברכת "גאל ישראל" בערבית או בקידוש "זכר ליצא"מ" 2. מטרת הסיפור היא לחזק את האמונה בליבנו ואין מברכים על מצווה שבלב 3. גם ללא ציווי ד' היינו צריכים לספר ולהודות על הניסים, זה דבר טבעי ומוכן מאליו (זו אולי הסיבה שלא מברכים על צדקה או השבת אבידה) 	<p>מדוע לא מברכים על מצוות "מגיז" ?</p>

<p>כמו שבשבת אנו מכסים את החלות כאשר מברכים "הגפן" כדי לא "לבייש את הפת" שהרי ברכת הפת "המוציא" קודמת ל "גפן" כך גם ב "הגדה" בכל זמן שנותנים חשיבות לייך מכסים את המצות ובשאר הזמן המצות מגולות.</p> <p>כאשר אומרים "לפיכך" מגביהים את הכוס עד סוף ברכת "גאל ישראל" כיון "שאיך אומרים שירה אלא על היין" ומכיון שקטע זה עוסק בשירת הודיה אנו מגביהים את כוס היין</p>	<p>בזמן הגבהת הכוס מכסים את המצות. מדוע ?</p>
<p>אומרים כדלהלן : עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ד' אלוקינו משם מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו פסח מצה ומרור פסח.... על שום שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים וכו' מצה.... על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ וכו' מרור.... על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים וכו' לפיכך אנחנו חיבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר ולקלס למי וכו' הללויה הללו עבדי ד' וכו' בצאת ישראל ממצרים וכו'</p>	<p>איך בשעת הדחק כאשר אין זמן יוצאים ידי חובת מצות "מגיד" ?</p>
<p>י"א שלא יצא ידי חובת אכילת פסח מצה ומרור כיון שבמצוות אלו התורה כותבת את הטעם למה צריך לקיים אותה ולכן כאשר אוכלים מצה או מרור או קרבן פסח ולא אומרים את הטעם והסיבה לא מקיימים את מצוות האכילה מאידך י"א שלא יצא ידי חובת מצות סיפור יציאת מצרים (מגיד) כיון שכל הסיפור מבוסס על שלושת מרכיבים אלו יש לציין שלדעת פוסקים אין הכוונה שאינו יוצא לגמרי ידי חובתו אלא שאינו יוצא כראוי ידי חובתו</p>	<p>" כל שלא אמר... פסח מצה ומרור לא יצא ידי חובתו" ידי חובה של איזו מצוה ?</p>

"בבהילו" – עוד מינהג של "מנשקי קמיעות ומזוזות" ???

יוצאי צפון אפריקה נוהגים שעורך הסדר מסובב את קערת הסדר סביב ראשו של כל אחד ממשנתפני הסדר ובאותו זמן כל שאר המשתתפים אומרים יחד איתו "בבהילו יצאנו ממצרים, הא לחמא עניא".

הרגע בו מסובבים את קערת הסדר מעל הראש נחשב אצל יוצאי צפון אפריקה עת רצון שבו שערי השמים פתוחים ולכן זה הזמן לבקש משאלות מאלוקים או לאחל ברכות.

מה המקור למינהג זה ? האם מדובר במנהג פגאני של "מנשקי קמיעות" ?

יש האומרים שהתנועה הסיבובית שעורך הסדר יוצר כאשר הוא מסובב את קערת הסדר סביב ראשו של המשתתף מסמלת את ההשגחה האלוקית המסובבת את האדם ומקיפה אותו וכשם שהסיבוב מקיף את כל הראש כך השגחתו של אלוקים על האדם הינה מלאה ושלימה ולא חלקית. במילים אחרות ההשגחה האלוקית על האדם נמצאת איתו כל הזמן גם כאשר טוב לו וגם כאשר נידמה לו שרע לו – השגחה שלימה – סיבוב שלם.

מאידך יש האומרים שסיבוב הקערה סביב הראש בא כדי לעורר ולשאול "מה נשתנה" כיוון שזוהי פעולה מאוד מוזרה ולא שיגרתית.

כידוע עיקר ליל הסדר הוא מצוות "מגיד" דהיינו – סיפור יציאת מצרים. חז"ל נתנו חשיבות גדולה לשיטת השאלות והתשובות ככלי הוראה ולכן הם מתיחסים לארבעת הבנים ולשאלה של כל אחד ואחד מהם. כדי לעורר את המסובבים לשאול עושים דברים מוזרים ואחד מהם הוא סיבוב הקערה מעל הראש ואמירת "בבהילו".

הסיבוב סביב משהו מסמל את הרצון של הדבר המסתובב להתכלל ולהתאחד בעצם שהוא מסתובב סביבו. אנו מסתובבים בשמחת בית השואבה ובשמחת תורה סביב הבימה וספר התורה ובכך מראים את הקשר שלנו והרצון שלנו להתחבר אליה ועל כך אומר דוד בתהילים **"ואסובבה את מזבחך ד"**

המילה **"מזבחך"** היא ראשי תיבות של כל מרכיבי קערת הסדר : **מצה מרור זרוע ביצה חרוסת חזרת כרפס** כלומר מרכיבי הקערה המסמלים את השיעבוד (מצה, מרור, חרוסת) ומרכיבי הקערה המסמלים את החירות (זרוע, כרפס) מסתובבים סביב האדם ומעוניינים להיטמע בנו בליל הסדר, הקשר לאלוקים דרך שיעבוד והקשר לאלוקים דרך חירות סובב אותנו ורוצה להתאחד באישיות של כל אחד.

פרק ה'

מבחר שאלות ותשובות בהילכות חול המועד וספירת העומר

1	האם יש איסור לעבוד בחול המועד?	ימי חול המועד נקראו בתורה "מקראי קודש" ובימים אלו גם הביאו קורבן חגיגה במקדש ועל כן הם נחשבים כחג והתורה (ויש אומרים חכמים) אסרה עבודה בימים אלו אך התירה (או חכמים התירו) עבודות מסוימות כיוון שאינם כמו יום טוב ממש (וכל מיקרה יש לבררו אצל מורה הנראת)
2	אם (לא עלינו) נפטר מישהו בחול המועד האם יושבים "שבעה" בחוה"מ או לאחר מכן?	מצוות שמחת הרגל היא מצוות עשה השייכת לרבים, והאבילות (ל"ע) שייכת ליחיד ועל כן דוחה שמחת הרגל שהיא עשה דרבים את האבילות שהיא מצווה של יחיד ולכן לא ישבו בחוה"מ אלא לאחריו.
3	האם מותר להסתפר ולהתגלח בחול המועד?	צריך להיכנס לחג בצורה חגיגית, יש לקבל את החג כשאנו מגולחים ומסופרים וחכמים חששו שאם יתירו להסתפר ולהתגלח בחול המועד יהיו אנשים שלא יכנסו לחג (יום טוב ראשון) בצורה חגיגית כשהם מסופרים ומגולחים וכדי למנוע מצב זה אסרו חז"ל להתגלח בחול המועד ובכך לאלץ את האדם להסתפר לפני החג.
4	האם מותר לנשים לעשות תסרוקות (מבלי להסתפר) ואיפור בחוה"מ?	האיפור והתסרוקת וכל עידוני הקוסמטיקה משמחים את האישה ולכן מותר לעשות זאת בחול המועד כיוון שיש לה בכך שמחת יום טוב (פרט לתספורת שאסורה גם על נשים בחול המועד).
5	האם אסור לכבס בחול המועד?	חכמים רצו שהאדם יכנס לחג כשהוא חגיגי ובגדיו מכובסים, ולכן אסרו לכבס בחול המועד ובכך אילצו את האדם לכבס את בגדיו לפני החג. אבל אם אין בגדים נקיים בכלל או ביגדי ילדים שהתלכלכו ואין להחליף - מותר
6	האם מותר להתחתן במועד?	חכמים אסרו חתונה במועד, ראשית משום שאין מערבין שמחה (שמחת החג) בשמחה (שמחת הנשואין), שנית משום שכתוב "ושמחת בחגך" בחגך – ולא באישתך, שלישית אם נתיר לערוך נשואין במועד כל אחד ידחה את הנשואין שלו לחול המועד כיוון שיאמר שממילא הוציא הוצאות לכבוד יום טוב וחול המועד וזה יהיה גם עבור החתונה ובכך ידחו ימי הנשואין ובינתיים לא יתחתנו ולא יולדו ילדים בעם ישראל ובכך יתבטלו ממצוות פריה ורביה.
7	האם מותר לכתוב בחול המועד?	מאחר ו"מלאכת אומן" אסורה בחול המועד אסור לכתוב בחול המועד אלא אם כן לאחת מהסיבות הבאות א. דבר האבד ב. צרכי רבים ג. צורך המועד. כל האיסור הוא "כתיבה אומנותית" דהיינו כתיבת אותיות עבריות מרובעות (להבדיל מאותיות כתב-יד) וכן כתיבה בעלת עיצוב מיוחד הנעשית על ידי אנשי מקצוע (גרפיקאי) אבל אותיות כתב-יד וספרות (מספרים), הנכתבות בדרך רגילה, (ולא בעיצוב מיוחד) אינן נחשבות כתיבה אומנותית וכתיבה כזו מותרת אם היא לצורך המועד. למרות זאת, יש מהדרים לכתוב דוקא בשינוי מאחר ולדעתם גם כתב-יד נחשב כתב. מותר לכתוב חשבונות ולחשב הוצאות כיון שהדבר נחשב כ"דבר האבד", היות ועלולים לשכוח אותם. מכתב לחבר מותר כיון שזה צרכי המועד הקלדה במחשב למשחקים - מותרת, לשאר הדברים – מה שמותר לכתוב מותר להקליד הדפסה במדפסת מותרת רק ב"דבר האבד". כתיבת חידושי תורה והכנת שיעור - מותרת, שמא ישכחם וזה כ"דבר האבד" ואם זה לציבור זה מותר גם משום "צרכי רבים" כתיבת המחאות - מותרת אם הן לצורך המועד, או "דבר האבד". הפקדת כסף והמחאות בבנק או הוצאתם מהבנק אסורה (לדעת הרב אליהו)

<p>האם מותר להתארוס, לעשות סעודת ברית מילה ופדיון הבן, במועד?</p>	<p>כיוון שגורמים לפקיד לכתוב וכד' אלא אם כן צריך את הכסף בחג או אם אין דרך אחרת או אם חושש מ "דבר האבד".</p> <p>באירוסין, בסעודת ברית מילה, ופדיון הבן לא רבה כל כך השמחה כמו בנישואין ולכן לא שייכים כל הטעמים שהזכרנו לעיל ולכן מותר.</p>
<p>9 האם צריך לספור את העומר בעמידה?</p>	<p>נאמר "מהחל חרמש בקמה" המילה "בקמה" לכאורה מיותרת וחז"ל דורשים אותה "בקמה" – בעמידה. ויש שנתנו לזה רמז שנאמר "עצת ה' היא תקום" שיש לקום ולעמות "בעצת" שהם ראשי תיבות של מצוות מדאורייתא שהם עומר, ציצית, תקיעות שמקיימים בעמידה. אבל יש שאמרו שעומדים במצוות על"ץ של"ם שהם ר"ת של המצוות: עומר, לבנה, ציצית, שופר, לולב, מילה</p>
<p>10 האם צריך לספור גם ימים וגם שבועות?</p>	<p>יש לספור גם ימים וגם שבועות שנאמר "תספרו חמישים יום" כלומר יש לספור ימים, מאידך נאמר "שבעה שבועות תספור לך" כלומר יש לספור גם שבועות ולא רק ימים</p>
<p>11 האם יש לספור את העומר מיד בתחילת הלילה?</p>	<p>יש לספור את העומר מיד בתחילת הלילה (ובליל שבועות להקפיד להתפלל ממש בלילה) שנאמר "תמימות" תהינה": תמימות - שלימות, דהיינו מתחילת הלילה מיד בצאת הכוכבים ובדיעבד כל הלילה. וכמו"כ ביום האחרון ערב שבועות מחכים עד צאת הכוכבים ממש ואז מתפללים כדי שהיום האחרון יהיה שלם.</p>
<p>12 האם מי ששכח ולא ספר גם בלילה וגם ביום ממשך לספור אבל בלי ברכה זאת מאחר שישנה מחלוקת האם הספירה בכל יום היא מצווה בפי עצמה או שמקיימים את המצווה רק לאחר ארבעים ותשעה יום שבהם ספרנו את כל הספירה ועל כן השוכח (וגם שכח ביום) ימשיך לספור כיוון שיש אומרים שכל יום הוא מצווה בפני עצמה, אבל לא יברך כיוון שיש אומרים שכבר הפסיד את המצווה כי לא ספר ארבעים ותשעה ימים מלאים.</p>	<p>מי ששכח ולא ספר גם בלילה וגם ביום ממשך לספור אבל בלי ברכה זאת מאחר שישנה מחלוקת האם הספירה בכל יום היא מצווה בפי עצמה או שמקיימים את המצווה רק לאחר ארבעים ותשעה יום שבהם ספרנו את כל הספירה ועל כן השוכח (וגם שכח ביום) ימשיך לספור כיוון שיש אומרים שכל יום הוא מצווה בפני עצמה, אבל לא יברך כיוון שיש אומרים שכבר הפסיד את המצווה כי לא ספר ארבעים ותשעה ימים מלאים.</p>
<p>13 האם צריך להתחיל לספור את העומר דווקא במוצאי יו"ט הראשון של חג הפסח?</p>	<p>נאמר "וספרתם לכם ממחרת השבת" גם יום טוב נקרא "שבת" ועל כן מצווה אותנו התורה לספור מיד לאחר יום טוב הראשון של חג הפסח ואי אפשר לומר (כמו הצדוקים) שהכוונה היא מלאחר יום השבת כיוון שאז קורבן שתי הלחם והמנחה של חג השבועות יוקרבו לאחר יותר מחמישים יום מפסח והתורה אמרה שיהיה ביום החמישים.</p>
<p>14 מהו מינהג אשכנז בענין תספורת ונישואין בימי ספירת העומר?</p>	<p>לא מסתפרים (הכוונה היא גם לגילוח) ולא מתחתנים בימי הספירה אבל ביום ל"ג בעומר עצמו (ולא בליל לגי) וכן מר"ח סיון והלאה - מתירים להתחתן. נהגו להסתפר ביום ל"ג עצמו ולא בליל ל"ג בעומר. אבל אם השעה דחוקה עושים תספורת וגם חתונה בליל ל"ג בעומר. וכיום רבים מקילים להנשא בליל ל"ג בעומר. יש אשכנזים שנהגו להתיר תספורת ונישואין עד ר"ח אייר ומשם ועד שבועות אוסרים מלבד מיום ל"ג בעומר עצמו.</p>
<p>15 מהו מינהג הספרדים בענין תספורת ונישואין בימי ספירת העומר?</p>	<p>נוהגים לא להסתפר או להתחתן עד ל"ד בעומר בבוקר ואח"כ מותר להתחתן ולהסתפר. הראשון לציון הרב ניסים זצ"ל התיר להתגלח ביום העצמאות מאידך פוסקים אחרים לא התירו.</p>
<p>16 האם מותר להתארוס בימי הספירה?</p>	<p>מותר להתארוס ולעשות סעודה. רק שלא ינגן בכלי נגינה ולא ירבה בריקודים ומחולות (כה"ח) ולדעת המשנ"ב לא יעשו ריקודים ומחולות כלל.</p>
<p>17 איך חוגגים בר מצוה בספירת העומר?</p>	<p>מי שהגיע למצוות בימי הספירה עולה לתורה ויכולים לעשות לו גם סעודת בר מצווה ולשיר לכבודו בפה אך לא בכלי נגינה</p>

	<p>עד ל"ג בעומר (וי"א עד ל"ד) נוהגים שלא לשמוע שירים בליווי של כלי נגינה מהרדיו או מטייפ אף שהם שירי קודש וזאת מאחר שמהשו"ע (יו"ד ב, קלז, ובאו"ח א, קסו) משתמע לאסור שמיעת כלי זמר בכל השנה, מפני אבלות החורבן, קל וחומר בימי ספירת העומר ושלושת השבועות אבל במילה ופדיון הבן ובשמחת מצוה - מותר אף מכלי נגינה. כמו כן מותר לשמוע שירים אשר מושרים בפה ללא כלי נגינה. מאידך לאחרונה הקלו פוסקים שמיעת מוזיקה שקטה ובשירים לא משמחים מהסיבות הבאות: (המשך בעמ' הבא) ראשית, כלי זמר אינו בהכרח ביטוי של שמחה, וכבר מצינו חלילים לקינה בעת הלוויה. שנית, מצינו שרק ניגונים של שמחה אסורים. וכן משמע מלשון הרמב"ם בהל' תעניות ה, יד, כשעוסק באיסור ניגון אחר החורבן: "וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר... אסור לשמוע בהן ואסור לשומען מפני החורבן". לפי זה נראה שעיקר האיסור לשמוע כלי זמר הוא בשירי שמחה השייכים לריקודים ומחולות, אבל שירים רגילים, וק"ו עצובים אינם אסורים. שלישית, שמיעת רדיו וטייפ אינה בכלל הגזירה (או מנהג האבלות), כיוון שלא היו באותם זמנים ואמנם כאשר מכשירים אלו היו נדירים, היתה בשמיעתם חגיגות אבל כיום שמיעתם שגרתית ואין בה שום חגיגות, ולכן אינה בכלל מנהג האיסור ויש להקל רביעית, מותר לנהג לשמוע מוזיקה כדי שלא להירדם בנסיעה. הן מפני שאין בכך כל כך שמחה, והן מצד חשש פיקוח נפש. ולמי שסובל מעצבות, גם המחמירים מסכימים שישמע מוזיקה בצנעה וגם לדעת המקילים אסור לשמוע קונצרט, אף אם מדובר בניגון רגיל או עצוב, משום שעצם ההתאספות לקונצרט יש בה חגיגות וממילא שמחה. וכן שמיעה בקול רם, גם של מנגינה בינונית, נעשית קצת חגיגת על ידי עצמת הקול ואין לשמוע אותה. אך כאמור הרבה פוסקים לא קיבלו קולות אלו והחמירו לאסור גם מוזיקה שקטה ועצובה.</p>	18
<p>למי מותר להסתפר ולהתגלח בספירת העומר?</p>	<p>לסנדק, למוהל ולאבי הבן מותר להסתפר ולהתגלח ביום שלפני ברית המילה סמוך לערב</p>	19
<p>האם יש איסור גם לגזוז ציפורנים בימים אלו?</p>	<p>גזיזת צפרניים מותרת בכל ימי העומר</p>	20
<p>האם מותר לברך "שהחיינו" בימי הספירה?</p>	<p>יש נוהגים שאין מברכים "שהחיינו" לא על בגדים ולא על פירות, ויש נוהגים לברך רק על פירות (ואילו לגבי בגדים אסרו אפילו לתקן או לתפור והתירו ללבוש בגד חדש רק בשבת ולברך בשבת שהחיינו) ולמנהגים אלו מותר לקנות בגדים חדשים וללבושם אחר כך. ויש שאין נוהגים בחומרא זו כלל ומברכים "שהחיינו" על כל דבר וכן נוהגים רבים.</p>	21
<p>לעבור דירה או לסייד דירה בימי ספירת העומר, האם מותר?</p>	<p>מותר להכנס לדירה חדשה וכן לסייד דירה ויכול לברך "שהחיינו" בכניסתו לדירה (בלבישת בגד חדש או באכילת פרי חדש) אך כל זה ללא מוזיקה מכלי שיר.</p>	22

לְפִיכָךְ

אֲנַחְנוּ חַיִּים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדַּר, לְבָרֵךְ, לְעֵלֶה וּלְקַלֵּס

לְמִי שֶׁעָשָׂה

לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֵת כָּל הַנְּסִים הָאֵלוּ

הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבֹדוֹת לְחָרוֹת מִיְגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד

לְגֵאֲלָה. וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה

הַלְלוּי-ה.

הזמן הראוי לברכת האילנות הוא בימי ניסן שאז דרך האילנות לבלב ולהוציא ניצנים.

אם נפלו הפרחים, אי אפשר לברך ברכת האילנות.

אילו שהתחילו לגדול חלק מפירותיו, אם יש בו עדיין פרחים וניצנים, מברך עליו ברכת האילנות.

אין לברך ברכת האילנות אלא על אילנות של מאכל, אבל על אילני סרק שאין מוציאים פירות אין לברך.

לא יברך אלא כשרואה לפחות שני אילנות מאכל, אפילו בשני אילנות ממין אחד.

אילנות המורכבים מין בשאינו מינו (רוב פירות ההדר וכד') לכתחילה אין לברך עליהם והרוצה להקל לברך עליהם אין למחות בידו.

מותר לברך על אילנות שהם בתוך שלוש שנים לנטיעתם, אף על פי שהם ערלה, ואסורים בהנאה.

אפשר לברך בשבת אבל עדיף ביותר ומומלץ דווקא לברך ביום חול.

”ברוך אתה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם”

יפריש צדקה לעילוי נשמת הנפטרים

תקציר תפילה מיוחדת (ע"פ חכמי הקבלה) לאומרה לאחר ברכת האילנות (אם יש אפשרות יש לומר את הנוסח המלא כמופיע בסידורים)

יהי רצון מלפניך ד' א-לוקינו וא-לוקי אבותינו שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ושם נקיים מצות תרומות ומעשרות וכל המצות התלויות בארץ וקיים לנו את הדבר אשר הבטחתנו ונתתי גשמכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה ייתן פריו והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם... ובנו בתים וישבו ונטעו כרמים ואכלו פרים..... הנה ימים באים נאום ד' ונגש חורש בקוצר ודורך ענבים במושך הזרע והטיפו ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה ...

א-לוקינו וא-לוקי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הידרש לנו, שובה עלינו בהמון רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך בנה ביתך כבתחילה כונן בית מקדשך על מכונו הראנו בבנינו שמחנו בתיקונו והשב שכינתך לתוכו והשב כוהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירים ולזימרים והשב ישראל לנויהם ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלוש פעמי רגלינו בכל שנה ושנה ותמלוך אתה ד' א-לוקינו מהרה על כל מעשיך בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר מקדשך

שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית ד' נלך עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו ששם עלו שבטים שבטי י-ה עדות לישראל להודות לשם ד' כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ד' א-לוקינו אבקשה טוב לך יהי רצון מלפניך ד' א-לוקינו וא-לוקי אבותינו שתאיר היום בחסדך הגדול על הנשמות של הקדושות של כל הנפטרים העומדות בשלש שורות שבעדן ומעתירים עתרת החיים והשלום עלינו בני ידיך, אנא בכח גדולת רחמיך תהינה אזניך קשובות אליהם ולתפילתם שעה ברחמים לבטל מעלינו ומעל כל בית ישראל כל חרון אף וכל מיני משחית וכל מיני פורענות ותאריך ימינו בטוב ושנותינו בנעימים חיים של שלום חיים של שלוה חיים של טובה חיים של ברכה חיים של פרנסה טובה חיים של חילוף עצמות חיים שיש בהם יראת חטא חיים שאין בהם בושה וכלימה חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו אהבת תורה לשמה חיים שתמלא כל משאלות ליבנו לטובה

ויהי נא חסדך על נשמות קדושות אלה ותזכור אותן לטובה ומצאנה מנוחה ותצרור נשמתם לפני ולפנים אל מקום הקודש ותשביע בצחצחות נפשותם ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם ושים חלקנו עימהם ונזכה ונחיה ונירש טובה וברכה לחיי העולם הבא ואותם הנשמות שמתו קודם זמנם ולא נמסרו לדומה ואותם הטמונים בארץ שלא עצרו כח עדיין לבוא אל מנוחתם אתה הא-ל המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים האר פניך ותכסה עונם ופשעם ותאמר למלאך הממונה עליהם להקל מעליהם משפטם ודינם ועול סיבלם. אנא תן להם מנוחה נכונה איש על מחנהו במנוחת שלום השקט ובטח עד עולם ובצל שדי יתלונו תחת כנפי הכרובים ויעלו ממדרגה למדרגה וממעלה למעלה

ולנשמות אשר אין להן זכות לעלות עשה עימם חסד, מתנת חינם כמו שנאמר ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ד' וחנותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם. יהיו לרצון אימרי פי והגיון ליבי לפניך ד' צורי וגואלי

תנא דבי אליהו הנביא זכור לטוב כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנא' הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנא' וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ד' אלו-ה-ינו אבקשה טוב לך, וראה בניס לבניך שלום על ישראל, שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול, ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום.

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנא' ד' חפץ למען צידקו יגדיל תורה ויאדיר.

קדיש דרבנן

פרק ז': תקציר ארועי שיעבוד וגאולת מצרים

(מעובד ע"פ מדרשי חז"ל ו"סדר הדורות" המקוצר)

1. התחלת השעבוד עם פטירתו של לוי, אחרון השבטים בטז' ניסן 2331 לבריאת העולם (1429 לפני הספירה).
2. הולדת מרים בשנת 2361 לבריאת העולם (1399 לפני הספירה).
3. הולדת אהרן בשנת 2365 לבריאת העולם (1395 לפני הספירה).
4. הולדת משה בשנת 2368 לבריאת העולם (1392 לפני הספירה).
5. שנתיים שהה משה בבית אימו ואח"כ הועבר לבית פרעה וגדל שם.
6. בהיותו בן 20 יצא לראות את סבלות אחיו, הרג את המצרי וברח למדבר שם הצטרף לצבא מלך כוש.
7. בגיל 27 הומלך על כוש למשך 40 שנה, לאחר מכן הגיע למדין ונשא את ציפורה ונולדו גרשום ואליעזר.
8. בגיל 79 התחיל לגאול את ישראל, ביצע את המכות כשנה שלימה (המכה שבוע וההתראה 3 שבועות).
9. בראש השנה של שנת 2448 לבריאת העולם (1312 לפני הספירה) 6 חודשים לפני הגאולה, פסק השיעבוד.
10. ביד' ניסן, יום רביעי, שנת 2448 לבריאת העולם (1312 לפני הספירה) שחטו את הפסח ביום רביעי הנ"ל בלילה (ליל חמישי) בחצות היתה מכת בכורות.
11. בטו' ניסן, יום חמישי בבוקר, שנת 2448 לבריאת העולם (1312 לפני הספירה) יצאו ישראל ממצרים.
- ביום הרביעי ליציאתם, יחי' ניסן יום ראשון בשבוע, נודע לפרעה על בריחת העם.
- ביום החמישי והשישי, יט' – כ' ניסן, ימי שני שלישי בשבוע, התחיל פרעה לרדוף אחרי ישראל.
12. בליל היום השביעי ליציאתם, ליל יום רביעי, כא' ניסן בחצות נבקע הים והמצרים טבעו.
13. בבוקר יום רביעי, כא' ניסן, שנת 2448 לבריאת העולם (1312 לפני הספירה) אמרו ישראל את שירת הים.

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו ניפלאות"

פרק ח': זמנים בהלכה – גבעת שמואל פסח תשע"ה

הזמנים ברובם מתוך אתר yeshiva במידה ואין תאימות יש לנהוג ע"פ הזמנים המפורסמים ע"י רבני העיר

בדיקת חמץ

יום חמישי, יג' ניסן, 2 אפריל, אור ליום שישי יד' ניסן מצאת הכוכבים משעה 19:21 מיד לאחר תפילת מעריב

סוף זמן אכילת חמץ

יום שישי, י"ד ניסן, 3 אפריל, בשעה 10:07 ולשיטת הגרי"מ אליהו בשעה 09:43

סוף זמן ביעור חמץ

יום שישי, י"ד ניסן, 3 אפריל, בשעה 11:25 ולשיטת הגרי"מ אליהו בשעה 10:55

תחילת שעה עשירית

יש להימנע מקביעת סעודה בערב ליל הסדר החל משעה : 15:52

הדלקת נרות יום טוב ראשון של פסח

יום שישי, י"ד ניסן, 3 אפריל, כניסת החג בשעה 18:39 צאת החג 19:40 צאת החג לדעת ר"ת 20:14

סוף זמן אכילת "אפיקומן"

בליל הסדר (חצות) לכתחילה עד שעה 24:44

מנחה גדולה

בשעה 13:15

הדלקת נרות שביעי של פסח והשבת הצמודה לו

שביעי של פסח יום חמישי, כ' ניסן, 9 אפריל, כניסת החג בשעה 18:43 כניסת השבת הצמודה לו ביום שישי כא' ניסן, 10 מרץ בשעה 18:44 צאת השבת 19:45 צאה"כ לדעת ר"ת 20:19

לא לשכוח !!! להכין בערב שביעי של פסח "עירוב תבשילין" (פת כ "ביצה" כ 60 גרם + ביצה מבושלת או תבשיל אחר במשקל של 30 גרם לפחות ולברך "על מצות עירוב" וכו' כמופיע במחזור)

לא לשכוח!!!! להכין נר נשמה דולק לפני כניסת שביעי של פסח כדי שנעביר ממנו
אש להדליק נר בליל שבת.

בשביעי של פסח האישה לא מברכת "שהחיינו" בהדלקת הנר וכן המקדש לא מברך "שהחיינו" בקידוש.

”שואלין ודורשין בהלכות הפסח” התשע”ח

שאלות ותשובות לדיון בשולחן חסוד בענין ניסי יציאת מצרים
ושוית הלכות אקטואליות לפסח לחוז”מ ולספירת העומר

(מחזורח שישית טלל תוספת)

כל חוקיות שמורות למחבר מרדכי אפרתי
efratis@neto.net.il 0525219169

את החוברת יחד עם מידע אקטואלי נוסף ניתן למצוא באתר www.dationline.co.il